

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1930.

Första kammaren.

Nr 8.

Onsdagen den 12 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Företogs val av tjugufyra valmän för utseende av ej mindre riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare än även riksdagens militieombudsman och dennes efterträdare; och befunnos efter valföretningens slut hava blivit till valmän utsedda:

herr Bergman	med 69 röster,
» Bergström, David K.,	» 69 »
» Björnsson	» 69 »
» Boberg	» 69 »
» Bodin	» 69 »
» Ekman	» 69 »
» Enhörning	» 69 »
» Frändén	» 69 »
» Granath	» 69 »
» Hansson, Sigfrid,	» 69 »
» Jonsson	» 69 »
» Julin, Fredrik,	» 69 »
» Julin, J. H. Teodor,	» 69 »
» Klefbeck	» 69 »
» Larson, V. Edward,	» 69 »
» Linder	» 69 »
» Norling	» 69 »
» Pålsson	» 69 »
» Reuterskiöld	» 69 »
» Sandegård	» 69 »
greve Spens	» 69 »
herr von Sydow	» 69 »
» Thelin	» 69 »
» Thorberg	» 69 »

Anställdes val av sex suppleanter för de valmän, som av kammaren fått i uppdrag att utse ej mindre riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare än även riksdagens militieombudsman och dennes efterträdare; och befunnos efter valföretningens slut hava blivit till suppleanter utsedda:

herr Holmgren	med 37 röster,
» Wagnsson	» 37 »
» Bergström, P. Albert,	» 37 »
» Gustafson, J. Fritiof,	» 37 »
» Hagman	» 37 »
friherre Lagerfelt	» 37 »

sedan ordningen dem emellan blivit genom lottning bestämd.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 69, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 126 § 1 och 2 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 71, med anhållan om riksdagens yttrande rörande vissa av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1929 fattade beslut.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtande nr 3.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett i Genève den 14 september 1929 dagtecknat protokoll rörande revision av stadgan för den fasta mellanfolkliga domstolen;

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett i Genève den 14 september 1929 dagtecknat protokoll, rörande Amerikas Fören- ta Staters anslutning till signaturprotokollet angående stadgan för den fasta mellanfolkliga domstolen; samt

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett i Genève den 17 juni 1925 dagtecknat protokoll rörande förbud mot användande i kvävande, giftiga eller liknande gaser m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa tillbyggnads- arbeten å allmänna barnbördshuset i Stockholm;

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lokaler för under- visningen och forskningen i cellulosateknik och träkemi vid tekniska högskolan m. m.; samt

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av åt- tonde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåt- ande nr 4, angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvalt- ning.

Punkterna 1—3.

Lades till handlingarna.

Punkten 4.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåt- ande nr 5, angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

Punkterna 1—3.

Lades till handlingarna.

Punkten 4.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogos ånyo bankoutskottets utlåtanden:

nr 6, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning;

nr 7, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen för Sveriges riksbank;

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av ålderdomsunderstöd åt s. k. lådbrevbärare vid postverket;

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjning för år 1930 av åt vissa f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare utgående understöd; samt

nr 10, i anledning av väckt motion om en allsidig och opartisk undersökning av aktiebolaget Kreditkassans av år 1922 verksamhet.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 11, angående regleringen av utgifterna för budgetåret 1930/1931 under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och in-
dragningsstaterna.

Punkten 1.

Lades till handlingarna.

Punkterna 2 och 3.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 4 och 5.

Lades till handlingarna.

Punkterna 6—22.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 23 och 24.

Lades till handlingarna.

Punkten 25.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 26.

Lades till handlingarna.

Punkten 27.

Utskottets hemställan bifölls.

Ang.
Dekorering av
kammarens
plenisal.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtande nr 12, i anledning av väckt motion angående utarbetande av plan till dekorerings medelst freskomålningar av första kammarens plenisal.

I en inom första kammaren väckt, till bankoutskottet hänvisad motion, nr 8, hade greve *Lagerbjelke* hemställt, att riksdagen måtte lämna i uppdrag åt riksgäldsfullmäktige att genom lämpliga personer låta utarbeta plan till dekorerings medelst freskomålningar av första kammarens plenisal och att därefter förelägga riksdagen, om möjligt redan innevarande riksdag, den sålunda utarbetade planen, åtföljd av kostnadsförslag.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen, i anledning av förevarande motion I: 8, måtte uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att låta verkställa förberedande undersökning beträffande lämpligaste sättet för dekorerings av första kammarens plenisal samt i fråga om därmed förenade kostnader.

Greve Lagerbjelke: Herr talman! Jag ber att få uttala min tacksamhet mot bankoutskottet för den välvilliga behandling, utskottet skänkt min motion angående dekorerings av första kammarens plenisal. Att bankoutskottet velat lämna riksgäldsfullmäktige, vid den utredning, som enligt utskottets förslag skall av dem verkställas fria händer kan jag förstå, men vill med anledning därav här uttala, att jag för min del icke kan rimligen tänka mig någon annan dekorerings av denna plenisal än prydnad av befintliga väggfält. Man skulle visserligen kunna tänka sig ett ytterligare prydnad genom dekorerings av själva taket, men detta torde medföra väl stora kostnader; och dessutom har något sådant icke skett i andra kammaren.

Beträffande prydnad av väggfälten föreställer jag mig, att det icke kan komma i fråga att pryda dem på annat sätt i denna kammare än som skett i andra kammaren, nämligen genom freskomålningar.

Orsaken till att jag begärde ordet, är i främsta rummet den, att jag velat från denna plats uttala, att det vid uppgörande av en eventuell plan bör bli en allsidig utredning angående arten och beskaffenheten av de bilder, varmed väggfälten i framtiden eventuellt skola prydas. I andra kammaren är det, kan man säga, varjehanda, men det förefaller mig, som om eventuellt blivande freskomålningar i första kammarens plenisal borde behandla märkliga ämnen ur svenska riksdagens historia i lämplig tidsföljd.

Herr talman! Jag har intet annat yrkande att framställa än bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Om inrättande
av s. k.
kyrktelefon
inom
riksdagshuset.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtande nr 13, i anledning av väckt motion om inrättande av s. k. kyrktelefon inom riksdagshuset.

I en inom första kammaren väckt, till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisad motion, nr 193, hade herr *Julin, Teodor*, hemställt, att riksdagen måtte låta anordna s. k. kyrktelefon mellan kamrarna och andra lämpliga lokaler inom riksdagshuset.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att förevarande motion I: 193 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr **Julin, Teodor**: Herr talman! Jag har vid denna riksdag tillåtit mig att framlägga några motioner, innefattande förslag till vissa smärre ändringar i riksdagsarbetet, beträffande vilka ändringar jag var nog djärv att tro, att de skulle bidra till att rationalisera riksdagsarbetet.

*Om invrättande
av s. k.
kyrktelefon
inom
riksdagshuset.
(Forts.)*

Den motion, som vi nu behandla här, rör sig om en helt obetydlig sak — det större antalet av mina förslag ligger under annat utskotts behandling — det, som just nu är föremål för överläggning här i kammaren, är frågan om inrättande av så kallad kyrktelefon i riksdagshuset.

Jag har föreslagit, att kamrarnas plenisalar skulle sättas i förbindelse med andra rum i riksdagshuset medelst telefonledningar, så att man i de andra rummen när som helst skulle kunna följa, vad som försiggår i kamrarna. Jag har trott mig kunna försäkra, att det icke alls stöter på några tekniska svårigheter att anordna sådana ledningar. Själv har jag icke kunnat framlägga någon detaljerad plan, huru det skulle ordnas, utan jag hade hoppats, att utskottet skulle göra sig besvär med att från vederbörande ämbetsverk, som syssla med sådana saker, införskaffa upplysningar om, huru det skulle komma att verka. Jag trodde också, att utskottet skulle vara så pass intresserat av frågan, att utskottet ville efterhöra, huru det är ställt inom andra moderna parlamentsbyggnader. Det torde vara bekant, att i tyska riksdagens palats införts en anordning, som tillåter en person, vilken vistas i skrivrummen, läsrummen eller restaurangen o. s. v., att genom avlyftande av en hörtelefon på väggen efterhöra, vad som försiggår i plenisalen. En dylik anordning här, menar jag, skulle kunna bidra till, att man i det arbete som utföres å annan plats än i plenisalarna skulle känna sig tryggare och icke, såsom nu, ideligen behöva lämna sitt arbete för att förvissa sig om, att man icke försummar något.

Nu har utskottet emellertid nöjt sig med att trycka av min motion — vi ha alltså hela utredningen framför oss här — och utskottet säger på sista sidan av sitt utlåtande nr 13 beträffande denna min motion: »Utskottet har icke känt sig övertygat om den praktiska nyttan av den i motionen ifrågasatta anordningen.»

Jag vill ej läsa detta så, att utskottet icke ens tror på möjligheten av ett sådant arrangemang, som jag föreslagit. Jag hade dock väntat, att utskottet med sina större möjligheter än en enskild motionär skulle göra sig möda att utreda saken.

Emellertid har utskottet haft och anfört ett skäl mot vad jag föreslagit. Utskottet säger: »På grund härav och då en dylik anordning måhända kunde befaras bidra till att riksdagens ledamöter i större utsträckning än vad nu är fallet avhölle sig från övervarande av kamrarnas förhandlingar, har utskottet ansett sig böra avstyrka bifall till motionen.»

Detta skäl *mot* vad jag föreslagit, att kammaren skulle mer än vad nu är fallet avfolkas genom ifrågavarande arrangemang, anser jag vara mitt starkaste skäl *för* arrangemanget.

När man talar om vilka som äro närvarande vid kamrarnas förhandlingar är att märka, att det icke finnes en enda ledamot, som är närvarande från början till slut — det orkar inte ens talmannen med — det är en fysisk omöjlighet med den konstiga arbetsordning, som vi ha med plena från klockan 11 till klockan 5 i ett enda sträck. Man måste helt enkelt avlägsna sig då och då. Således, när man talar om de närvarande, så är det endast fråga om dem, som äro närvarande vid en viss frågas behandling.

Om vi se efter, vilka som äro närvarande, så är det

- 1) de, som äro närvarande å dragande kall och ämbetets vägnar kan man säga — utskottsledamöter, som skola tala för eller mot utskottet,
- 2) de, som äro särskilt intresserade av den fråga, som föreligger,
- 3) de, som vänta på nästa fråga, och

Om inrättande
av s. k.
kyrktelefon
inom
riksdagshuset.
(Forts.)

4) de, som icke ha någon annanstans att vara.

Om vi nu se på första och andra grupperna, tror någon, att införande av kyrktelefon skulle avhålla dem från att vara närvarande i kamrarna? Det är naturligtvis den tredje gruppen, de som sitta och vänta på att nästa fråga skall komma upp, i vilken de skola uttala sig eller för vilken de äro intresserade — det är för deras skull, som kyrktelefon skulle införas för att de skulle kunna i lugn och ro arbeta å annan plats.

Jag vill rentav säga, att tredje och fjärde grupperna ofta nog icke äro några önskvärda element i kamrarna. De sitta och vänta på, att en annan fråga skall komma upp och äro icke det bittersta intresserade av den fråga, som behandlas. De hålla — alldeles som herrarna nu göra — konferenser sinsemellan och störa genom sin närvaro, talare, stenografer, referenter och publiken å läktaren o. s. v., och de skulle gärna vilja slå sig ned vid ett arbetsbord å annan plats. Detta skulle möjliggöras genom det arrangemang, som jag har föreslagit, och därigenom skulle endast de bli kvar i kamrarna, som måste vara där eller äro intresserade av den fråga, som behandlas.

Till vem skall man nämligen tala? Därför att vi begagna en terminologi från fordom och vädja till varandra att övergiva en viss åsikt och övergå till en annan åsikt, får man icke låta språkets makt över tanken vara så stor, att man icke erkänner för sig själv, att debatten här i regel icke inverkar på frågans utgång. Mitt votum hade jag fastställt för länge sedan, när jag fått handlingarna i målet; jag är här endast för att få min röst räknad, om så skulle erfordras.

Jag menar nu, att om vi erkänna detta för oss själva, så vore det lämpligt att söka rationalisera arbetet, att ordna det efter nya förhållanden. Ett litet steg i den riktningen skulle man ta genom att införa det, som jag har föreslagit.

Då jag emellertid icke tror, att bankoutskottet velat säga, att jag framfört en sak, som är omöjlig att genomföra, men utskottet å andra sidan icke skaffat bevis för det ena eller det andra, menar jag, att man skulle kunna ställa den fordran på bankoutskottet, att utskottet gjorde en utredning, och därför hemställer jag, herr talman, att frågan måtte återremitteras till bankoutskottet.

Herr Svensson, Carl: Herr talman, mina herrar! Jag tror, att den ärade motionären är värd erkännande för det intresse, som han städse visat för riksdagsarbetets organiserande, och kanske även den tanke, som han har framfört i den här förevarande motionen, har något fog för sig. Emellertid har bankoutskottet utgått ifrån, att det skulle vara ganska litet att vinna genom en anordning sådan som den motionären föreslår. Vad man än må säga om nödvändigheten av, att alla kammarens ledamöter äro närvarande i kammaren under överläggningarna där, och vad man än må säga om de ha lust att vara närvarande i kammaren, så nog är det så, att det, under det plenum pågår i kammaren, icke i allmänhet är möjligt att utföra ett ostört och effektivt arbete på någon annan plats inom riksdagshuset. Man får utgå ifrån att det i ytterst få fall är möjligt att uträtta något vid sidan av förhandlingarna, och i det avseendet skulle icke genom den anordning, som herr Julin föreslår, någon ändring åvägbringas.

Nu har herr Julin mot utskottets motivering, när utskottet säger, att den av honom föreslagna anordningen skulle leda till att ytterligare avfolka kammaren, gjort den — vad skall jag säga — paradoxala invändningen, att det är just, vad han åsyftat. Jag har litet svårt att förstå den synpunkten. För min del tror jag, att det är önskvärt, att så många som möjligt d. v. s. alla som ha tillfälle därtill äro närvarande i kammaren under dess överläggningar. Jag har litet svårt att förstå, huru det skulle bli, om endast de, som ännu uppträda

och tala i en fråga, och som sålunda måste vara närvarande, skulle vara tillstades under överläggningarna i kammaren, såsom herr Julin anser. Jag tror, att det skulle bli litet tråkigt även för herr Julin om han, då han skulle försvara sina förslag, icke hade någon att tala till.

Denna fråga är en mycket liten fråga, och jag tror icke, att något praktiskt resultat skulle kunna vinnas genom att man införde den anordning, som herr Julin föreslår. Detta är bankoutskottets mening, och därför har utskottet yrkat, att motionen icke måtte till någon åtgärd föranleda. Jag tror icke heller, att en återremiss skulle kunna ändra utskottets uppfattning, och därför ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Winberg: Herr talman, mina herrar! När jag först genom tidningarna fick kännedom om denna motion, där det hette, att man skulle få s. k. kyrktelefon i riksdagen, så funderade jag mycket på, vad det där egentligen skulle vara avsett för, men sedan jag läst motionen, fick jag ju något litet reda på det. Den ärade motionären yttrade nu i sitt anförande, att han avsåg att *rationalisera* riksdagsarbetet, och det är ju möjligt, att en sådan åtgärd skulle rationalisera det. Säkert är att den skulle *mekanisera* det och ingalunda tror jag, att den komme att verka i den riktning, som han samtidigt gjorde gällande, nämligen att kammarens ledamöter mera allmänt skulle komma att bevista överläggningarna här. Alldeles säkert skulle det naturligtvis komma att verka i helt motsatt riktning. Skulle man vara riktigt rationell, så tycker jag han skulle tagit steget fullt ut och föreslagit, att kyrktelefon borde inrättas i våra hem, så att vi kunde i stilla ro, i familjelivet följa debatterna i kammaren och höra dess överläggningar. Det skulle vara den utdragna konsekvensen av en dylik rationalisering.

Emellertid tror jag nog, att det finnes livsviktigare frågor för svenska folket, enkannerligen proletariatet, att syssla med, än en sådan anordning som kyrktelefon. När den ärade motionären yttrar — vilket också påpekats av utskottsordföranden — något om att det »finnes icke önskvärda element» i kammaren, så är jag i princip fullständigt ense med honom. Ur min politiska synpunkt äro de flesta medlemmarna icke önskvärda element i kammaren, men när de nu i alla fall blivit valda på vederbörligt sätt, anser jag, att man inte har någon rättighet att genom en sådan anordning som den föreslagna hindra dem från att närvara.

För min del måste jag uttala min förvåning över alla de uppslag, som på senare tiden kommit genom den s. k. demokratien. Som bekant är det denna demokrati, som infört s. k. spelbord här i första kammaren, vilka icke funnos, innan vi fått det demokratiska genombrottet. Skall nu demokratien skaffa oss kyrktelefon, torde det kanske en vacker dag inte återstå något annat än de dekorationer, som nu föreslås i denna kammare, om kammarens ledamöter komma att i betydligt större utsträckning än hittills vara frånvarande under överläggningarna. Då jag anser, att åtminstone icke riksdagens ledamöter böra medverka till åtgärder i sådan riktning, och då jag finner, att denna fråga i varje fall inte är någon livsfråga för proletariatet som sådant, yrkar jag, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare därpå att utlåtandet skulle visas åter till utskottet; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Om inrättande
av s. k.
kyrktelefon
inom
riksdagshuset.
(Forts.)

Ang. ändring i 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen. Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen.

Genom en den 20 december 1929 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 3, vilken behandlats av första lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

om ändrad lydelse av 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen.

Härigenom förordnas, att 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

12 §.

Brukar man eller låter bruka, utan lov, vad annan tillhör och det man i besittning haver; straffes med böter.

Tager någon eljest och brukar, utan lov, vad annan tillhör; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader. Har därav kommit synnerlig förlust eller olägenhet, eller är gärningen eljest med synnerligen försvärande omständigheter förenad, må tiden för fängelsestraffet höjas till ett år eller till straffarbete i högst ett år dömas.

21 §.

Brott, som i 2 § 5 mom., 8 § 2 mom., 12 § 1 mom., 13 § 1 mom., 19 och 20 §§ omförmälas, må ej åtalas av annan än målsägande; ej heller brott, varom i 5 § 3 mom. förmäles, där det ej skett i kronans magasin, vid in- och utlastning å fartyg, eller i öppna bodar eller magasin, där handel och rörelse idkas. Brott, som i 12 § 2 mom. sägs, må ej åtalas av annan än målsägande, där ej fråga är om brukande av fortskaffningsmedel. Brott, varom i 13 § 2 mom. sägs, må ej åtalas av annan än målsägande, där ej någon vid försäljning eller annan föryttring av livsmedel avyttrat ont för gott, mängt för omängt eller det, varuti han vetat fel vara, utan att sådant uppenbara.

Brott, som i 10 § sägs, må ej åtalas av annan än den, som brevet avsänt eller till vilken det skrivet är, eller av den, som äger, i vård haver eller emottaga skulle det, som eljest brutet eller öppnat blivit.

Brott, som i 8 § 1 mom. omförmäles, må ej åtalas, där ej av anledning, varom fråga är, blivit dömt till återgång av äktenskapet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1930.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade avgivits av, utom annan, herr *Akerman*, som på anförda skäl hemställt,

A) att förevarande proposition, såvitt densamma avsåge ändrad lydelse av 22 kap. 12 § strafflagen, icke måtte av riksdagen bifallas; samt

B) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag till ändrad lydelse av 22 kap. 21 § strafflagen ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande förslag till

Lag om ändrad lydelse av 22 kap. 21 § strafflagen.

*Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)*

Härigenom förordnas, att 22 kap. 21 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Brott, som i 2 § 5 mom., 8 § 2 mom., 12 § första punkten, 13 § 1 mom., 19 och 20 §§ omförmälas, må ej åtalas av annan än målsägande; ej heller brott, varom i 5 § 3 mom. förmäles, där det ej skett i kronans magasin, vid in- och utlastning å fartyg, eller i öppna bodar eller magasin, där handel och rörelse idkas. Brott, som i 12 § andra punkten sägs, må ej åtalas av annan än målsägande, där ej fråga är om brukande av maskindrivet fortskaffningsmedel. Brott, varom i 13 § 2 mom. sägs, må ej åtalas av annan än målsägande, där ej någon vid försäljning eller annan föryttring av livsmedel avyttrat ont för gott, mängt för omängt eller det, varuti han vetat fel vara, utan att sådant uppenbara.

Brott, som i 10 § sägs, må ej åtalas av annan än den, som brevet avsänt eller till vilken det skrivet är, eller av den, som äger, i vård haver eller emottaga skulle det, som eljest brutet eller öppnat blivit.

Brott, som i 8 § 1 mom. omförmäles, må ej åtalas, där ej av anledning, varom fråga är, blivit dömt till återgång av äktenskapet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1930.

Angående sättet för utlåtandets föredragning yttrade

Herr **Åkerman**: Herr talman! I avseende å föredragningen av första lagutskottets utlåtande nr 3 hemställes,

att detsamma må företagas till avgörande på det sätt, att till en början föredrages det av utskottet tillstyrkta lagförslaget, paragrafvis, med promulgationsstadgande, ingress och rubrik sist;

att sedan lagförslaget blivit genomgånget, utskottets hemställen föredrages;

att vid behandlingen av den paragraf, varom först uppstår överläggning, denna må omfatta utlåtandet i dess helhet; samt

att lagtext ej må behöva uppläsas i vidare mån, än sådant av någon kammarens ledamot begäres.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Det av utskottet tillstyrkta lagförslaget.

12 §.

Herr **Åkerman**: Herr talman, mina herrar! Det kan synas förmätet, att den, som inom utskottet vunnit så ringa understöd för sin mening, att han endast fått en av utskottets ledamöter med sig, dock vågar ta till orda och besvara herrarna, men jag för min del har den bestämda övertygelsen, att det vore olyckligt, om denna proposition, såsom utskottet föreslår, blir bifallen. Denna min övertygelse är så fast grundad, att jag inte skulle kunna få någon ro, om jag inte åtminstone gjort ett sista försök att avvärja en lagstiftning, som jag för min del anser olycklig. Jag ber herrarna som sagt om överseende för att jag besvarar er, och det vore vänligt, om ni ville med tålmod lyssna till mitt anförande. Jag skall försöka göra det så kort som möjligt, men naturligtvis kan det dock på grund av ämnets beskaffenhet inte vara gjort i en handvändning att expediera denna sak.

Till en början vill jag fästa uppmärksamheten vid det sätt, varpå förarbe-

Aug. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Porte.)

tena till detta lagförslag bedrivits. Man har icke aktat nödigt att höra den s. k. lilla strafflagskommissionen. Som herrarna ha sig bekant, existerar det en sådan kommission. Den består av några få ledamöter, och dess uppgift är att just i ett fall som detta ge tillkänna sin mening. Den är tillsatt för att tillhandagå med uppsättandet av smärre lagförslag, när någon partiell förändring av strafflagen kan ifrågakomma. Det här är således ett typiskt fall, då man borde ha hört lilla strafflagskommissionen, vars ordförande är professor Thyren, vilken ju har sig anförtrott att göra en revision av hela strafflagen och även håller på därmed. Man har emellertid icke hört vare sig denna strafflagskommission eller professor Thyren, och jag vågar säga, att en sådan brist i utredningen är ganska anmärkningsvärd.

För att nu tala om själva innehållet i lagförslaget, så ha herrarna kanske funnit, om ni, som jag hoppas, läst betänkandet, att i den nu förevarande frågan ett nytt inskridande gjorts mot de s. k. billänen, vilka ju upprört den allmänna opinionen. Regeringen har föreslagit två ändringar i lagen. Den ena går ut på en väsentlig höjning av straffmaximum i den strafflagsparagraf, som beskriver detta brott, en höjning så väsentlig, att om kammaren lämnar sitt bifall till densamma, så skola vi på sex år i detta land ha avancerat från ett straffmaximum av 50 kronors böter till ett straffmaximum på ett års straffarbete. Det är kraftiga tag, det må man väl säga. Det är det ena.

Vidare föreslår regeringen en sak, som jag för min del finner klok och som jag vill vara med på, dock med någon ändring i uttryckssättet. Den föreslår nämligen att lägga billänen under allmänt åtal. Nu är det så, att dylika brott inte kunna beivras av annan än målsägaren, och säkerligen var det den omständigheten, att det berodde på målsägaren att upptaga saken och själv slutföra den, som vållade, att den betydande straffskärpning, som gjordes 1924, blev ineffektiv; åtminstone är det min bestämda övertygelse att där ligger orsaken. Men om man nu sätter yxan till roten och angriper just den sjuka punkten, så kan jag inte förstå, varför man ej först avvaktar och ser vad som blir resultatet av denna kloka lagändring, innan man skrider till en sådan kraftåtgärd som att införa straffarbete för ett brott, som ända till år 1924 straffades blott med högst 50 kronors böter. Det är ju inte att undra på, att herrar målsägare beträffande billänen inte annat än undantagsvis brydde sig om att beivra dessa brott. Tacka för det! När man fått tillbaka sin bil, så skulle man ta på sig en process också mot en fattig karl, kasta bort pengar och tid på att dra honom inför domstol och få honom i fängelse. Det är väl ingen som gör så, utan de äro glada att få bilen tillbaka, och så må det vara hänt, tänka de. Men om man nu i enlighet med regeringens förslag inför allmänt åtal, får polismakten, som spårar upp brottslingen, fortsätta hela behandlingen av saken på kronans bekostnad, och den har själv ansvaret och besväret med det. En ändring beträffande åtalsrätten är därför, som jag sagt, enligt min mening klok, och den räcker också.

Den detalj härvidlag, som skiljer mig och regeringen åt, fäster jag avseende vid, men min uppfattning i den punkten är ju inte av beskaffenhet att nämnvärt ändra min ställning till förslaget. Eftersom det ju kanske är i sin ordning att redan nu stöka undan denna punkt för att slippa ta till ordet alltför ofta, så vill jag nämna, att skillnaden mellan min uppfattning och regeringspropositionen i åtalspunkten är den, att jag anser, att man framför ordet »fortskaffningsmedel», som står i regeringspropositionen, bör införa ordet »maskindrivet». Man har nämligen i propositionen föreslagit, att allmänt åtal skall införas beträffande fortskaffningsmedel i allmänhet. Mot den punkten gjorde lagrådet anmärkning och resonerade som så, att det räcker med att skriva *maskindrivna* fortskaffningsmedel, ty det är ju egentligen blott dem det är fråga om här. Det synes inte i lagtexten, så som regeringen

formulerat den, men det finns där ändock. Det är automobilerna man talar om och tänker på hela tiden. Vad skall det då tjäna till att insvepa sig i allmänna fraser? Det är bättre att säga ut, vad det är fråga om. Jag vill göra det, och jag vill ha in uttrycket »maskindrivet fortskaffningsmedel». Jag anser mig ha mycket goda skäl för en sådan uppfattning, ty bilarna parkeras på offentliga platser, och polisen har ju att beivra de brott, som där begås, och att tillse, att ordning och reda råda på platsen. Nåväl, om då någon på en parkeringsplats »lånar» en bil, så ligger det bra nära till hands, att det fallet just skall lyda under allmänt åtal. Men att man för att komma åt dessa billån skall draga in under allmänt åtal alla möjliga fall, då andra fortskaffningsmedel olovligen begagnats, därtill finns absolut ingen grund. Det har gjorts endast för att åstadkomma uniformitet — det syns ju tydligt av regeringens motivering — och för att slippa tala om »automobiler och andra maskindrivna fortskaffningsmedel», vilket eljest blivit nödvändigt. I stället skall nu stadgandet avfattas så allmänt, så generellt som möjligt. Jag kan absolut icke gilla den lagstiftningsmetoden och på den punkten har jag lagrådet på min sida.

Jag vill också fästa herrarnas uppmärksamhet på att jämväl mot själva brottsbeskrivningen har lagrådet gjort vissa ganska allvarsamma anmärkningar. Men justitieministern säger bara nej! Han vill inte vara med på vad lagrådet yrkar. Inte ens en sådan rimlig begäran vill han vara med på som då lagrådet hemställer, att det på denna punkt skulle sättas »maskindrivet fortskaffningsmedel». Nej, stadgandet skall omfatta *alla* fortskaffningsmedel!

Nu är jag visst inte den, som anser, att det bör tillkomma mig att hålla några lamentationer över det sätt, varpå lagrådets yttrande behandlats, men jag tror, att man skall få leta länge innan man finner en kungl. proposition, däri en justitieminister så blankt — jag vågar säga så blankt — struntar i lagrådets mening som justitieministern gjort i denna sak. Ett dylikt tillvägagående kan inte anses lämpligt. Och då han icke har någon auktoritet bakom sig, varken Thyrén eller någon annan, så tycker jag, att tillvägagångssättet är något väl kraftigt. Jag måste varna för hela denna lagstiftning.

Jag nämnde Thyrens namn, och vill då erinra om, att han 1924 uttalat en helt annan uppfattning i detta ämne än man här synes vilja göra gällande. Han har hela tiden hållit på, att vad som rubriceras som »olovligt begagnande av annans sak», hör till de lindrigare brotten. Om herrarna tagit del av Thyrens arbete »Förberedande utkast till strafflag. Speciella delen, IV», vilken utkom 1922, så hava herrarna funnit, att han där går så långt, att han vill hänföra dessa mål om olovligt brukande endast till förselser, det vill säga till mycket ringa saker. Nu har man i lagutskottets utlåtande fäst mycken vikt vid — detta säges visserligen först i slutet, men har där starkt framhävts — ett lagförslag, som för närvarande behandlats i Danmark. Där har man, säger lagutskottet, föreslagit ända till ett års »fängsel» — vilket närmast kan anses motsvara vårt straffarbete — för dessa brott. Och när man där vågat göra det, varför skulle inte vi också kunna göra det? Ja, det fattas bara, att de herrar i Danmark, som äro vänner av detta hårda straff, kanske till försvar för sina yrkanden åberopat vår justitieminister och sagt: Se på Sverige, se vilken justitieminister de ha där! Han är klok nog att ha föreslagit denna straffsats, därför måste vi göra på samma sätt! På det sättet hjälper man varandra över Sundet.

Jag vill emellertid nu inte trötta herrarna så mycket med det danska förslaget, ty min mening är, att man skall vara mycket försiktig, när det gäller att göra jämförelser med den utländska rätten. Allra mest gäller detta

Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)

Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.

(Forts.)

då fråga är om att införa ett straff. Då beror det helt och hållet på fängvårdens organisation i vederbörande land, om en straffart skall anses motsvara en annan. Jag är inte tillräckligt insatt i förhållandena i Danmark för att kunna göra en verklig jämförelse mellan danskarnas »fængsel» och vårt straffarbete. Härför fordras en ingående kunskap om hela deras fängvårdssystem, och vem har väl det här i landet? Jag vill fästa herrarnas uppmärksamhet på att det är stor skillnad mellan den danska strafflagens bestämmelser i motsvarande del och den påföljd, som vi förr kallade »förlust av medborgerligt förtroende». Men den påföljden spelar en mycket stor roll i denna sak. Jag vill också fästa herrarnas uppmärksamhet på att i det kapitel, 22 kap. strafflagen, som vi här ha att taga ställning till, står det i 22 §: »Den, som för brott, varom i detta kap. förmåles, gjort sig förfallen till straffarbete i minst sex månader, skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 §.» Alltså: detta brott får enligt regeringens förslag en helt annan karaktär än nu. Brottet blir inte allenast belagt med sådan påföljd, som omtalas i allmänna strafflagen, utan häktningsrätten kommer också samtidigt att utvidgas. För att återvända till den s. k. »påföljden», så är den saken försiktigare arrangerad i det danska förslaget än här. Den danska lagstiftningen har gjorts smidigare. Man har infört en generell bestämmelse, att i de fall, då domstolen finner, att den tilltalade förverkat sina medborgares aktning, kan domstolen ådöma honom sådan påföljd. Men här i landet äro bestämmelserna mycket mera stelbenta — när för brott enligt 22 kap. strafflagen ådömes sex månaders straffarbete eller mera skall påföljd också ådömas — och var inte säkra på att det kommer att bli endast få fall enligt vår lag, då en billånare får vanfrejden — jag använder det ordet för korthetens skull — på sig. Vi, som haft att göra med dessa ting, veta, vad det betyder. Upprättelse för dem, som komma ut från fängelset, är ofta omöjliggjord genom denna stämpel. Därför bör man med mycket stor försiktighet nalkas dessa ting, ty man kan genom en mindre välbetänkt åtgärd bringa människor i olycka i stället för att bättra dem. Av denna anledning är jag också rädd för att införa straffarbete i straffskalan på de punkter, där det inte är absolut nödvändigt. Och det är det inte här! Försök först med det medel, som ligger närmare till hands, den allmänna åtalsrätten! Skulle det visa sig, att det inte hjälper, så kom då tillbaka, och då få vi upptaga detta förslag till dryftning igen, men jag tror inte, att den utvägen är vidare god, att jämt plästra på denna paragraf i allmänna strafflagen. Nej, tag tjuren vid hornen, som man säger, och skriv en särskild lag om automobillån! Då har man friare händer och kan röra sig mycket ledigare. Men tills vidare må det vara med den straffskala, som vi nu ha, ty den räcker. Den upptager maximum till fängelse i sex månader. Vi få dessutom brotten under allmänt åtal.

Jag vill nämna för herrarna, att jag talat med en av spetsarna för automobilväsendet här i landet. Han var fullkomligt inne i denna lag, och han sade mig, att det var hans bestämda övertygelse, att det behövs ingen straffskärpning för billån, ty få vi bara allmänt åtal, så reda vi oss, sade han. Angående denna påföljd, som nu skall tryckas som en stämpel på dem, vilka för automobillån få det hårdaste straffet enligt förslaget, vill jag säga att det förvånar mig, att justitieministern kunnat föreslå detta med den karakterisering han ger av ifrågavarande publik. Han yttrar om dessa personer, som »låna» en automobil, att gärningen »närmast varit uttryck för hänsynslöshet, överdåd eller okynne». Har man den uppfattningen av dem, vilken jag delar, tycker jag, det är underligt, att man lagar så, att de dessutom få vanfrejdsstämpeln på sig, då de komma ut ur fängelset.

Jag vill fästa uppmärksamheten på ännu en sak. Det finns i strafflagen en paragraf, som handlar om skadegörelse å egendom, 19 kap. 20 § straff-

lagen. Där finnes också, helt naturligt förresten, straffarbete infört i straffskalan. Men dessa brott kunna aldrig, även i de fall, då straffarbete ådömes, straffas med vanfrenjds påföljd. Nå, hur blir det nu, i fall justitieministern får sin vilja fram? Jo, låt oss tänka oss två personer, av vilka den ene är fräck nog att taga en annans bil och begagna den genom att köra omkring med den. Det är ju ett fräckt brott, som självfallet skall straffas, och det är redan straffbelagt med ända till sex månaders fängelse. Men så är det en annan person, som ser en bil stå stilla parkerad på en plats. Det finns ingen i närheten, och i rent nidingsinne slår han sönder bilen och fördärvar den. Vilken är värst av dessa två? Det är ingen tvekan, att den siste är den störste brottslingen. Men han kan aldrig få den påföljd, som den andre får, om herrarna antaga detta förslag. Nu frågar jag: vore det för mycket begärt, om man fordrade, att de herrar, som parkera sina bilar, också låste dem för att inte inleda folk i frestelse? Naturligtvis vill jag inte stadga någon skyldighet härtill, men många gånger skulle billänen inhiberas, om vederbörande hade låst sina bilar och inte låto dem stå öppna på det sätt, som nu är vanligt. Får man en särskild lag om dessa brott, är det inte alls omöjligt, att man däri kan göra skillnad mellan låsta och olåsta bilar, och man får friare händer vid lagstiftningen när man låter bli att röra ihop bilarna med allt möjligt annat.

Jag har redan vidrört den omständigheten, att häktningsmöjligheterna på ett mycket betänkligt sätt utvidgas, så snart straffarbete insättes i en straffskala. Det ha vi talat om så många gånger här i kammaren, att jag inte skall trötta herrarna med det. Men det finns många exempel i praxis, som visa, att då straffarbete insättes i en straffskala, så blir följden, även om lagstiftaren icke så velat, att övergrepp av polisen många gånger förekomma och griphumrarna taga fast på folk och häkta dem, fast de inte bort häktas. Man får alltså vara försiktig med det. En häktning ingriper i en människas tillvaro på ett högst betänkligt sätt. Det finns många, som av en sådan åtgärd kunna erhålla en chock för hela livstiden. Detta institut bör handhas med största varsamhet, och man bör inte lämna detta vapen i händerna på åklagarmakten, om det inte är absolut nödvändigt, och det är det inte här.

Jag får vidare säga, att när nu den kungl. propositionen i allmänna talesätt försöker beskriva de försvärande omständigheterna, så att bilarna få bättre skydd, då är det min mening, att den inte har lyckats. De försvärande omständigheterna beskrivas bland annat på det sättet, att det uppstått »synnerlig förlust eller olägenhet» för vederbörande. Men det är inte alls säkert, att domstolarna komma att anse, att det uppstått »synnerlig förlust eller olägenhet» för en person, därför att en drummel begagnat hans bil olovandes. Om ägaren får bilen oskadad tillbaka, och han kanske inte har behövt åka i den, medan den var ute, så tror jag inte, att domstolen kommer att anse, att det förelåg »synnerlig förlust eller olägenhet». Det är inte alls säkert, att den gör det, och det kan alltså hända, att hela denna tillställning är misslyckad. Därför ha vi här ett ytterligare stöd för min mening, att det är mycket bättre att skriva och säga ut, vad man menar, och icke svepa in sig i sådana allmänna fraser, som de anförda, ty då kanske man träffar andra än man avsåg att träffa med detta stadgande.

Ja, mina herrar, jag återvänder till det, som jag började med. Ni få ha överseende med mig, därför att jag på detta sätt tagit er tid i anspråk. Men jag kunde inte tåga, ty jag tror, att det är galet, om detta förslag bifalles. Det kan få mycket tråkiga följder.

Jag yrkar avslag på 12 §.

Herr statsrådet **Bismark**: Herr talman! Jag har endast varit i tillfälle att delvis åhöra det anförande, som första lagutskottets herr ordförande höll.

Äng. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)

Men jag har ju hans reservation tillgänglig, och jag förmodar, att om jag be-
möter honom även i de punkter, där jag inte hörde honom, skall jag i alla fall
inte träffa fel.

Stöldbegreppet förutsätter, att den som tillägnar sig annans sak, har upp-
såt att beröva målsäganden föremålet. Detta uppsåt anses i regel föreligga,
när icke några omständigheter angiva, att förövaren av brottet haft för avsikt
att återställa det till ägaren, och att det alltså endast förelegat avsikt att
bruka föremålet. Under gångna tider har det brott, som består i olovligt be-
gagnande av annans sak, ansetts vara ett ganska obetydligt brott. Man har
tyckt som så, att då det är klart, att förövaren av brottet endast haft för av-
sikt att låna föremålet, kan detta brott bedömas ganska mildt. Någon större
olycka skedde inte, särskilt om ägaren sedan fick igen sin sak. Jag medger,
att det även förr funnits handlingar, som icke bestraffades tillräckligt strängt,
till exempel begagnande av andras segelbåtar. Människor ha tagit en segelbåt
och givit sig iväg med den och lämnat den åtskilliga mil från förtöjnings-
platsen, kanske i sönderslaget skick. Omständigheterna ha givit vid handen,
att de inte haft någon annan tanke än att företaga färd med båten till en viss
plats och där lämna den. Sådana fall ha förekommit, men de ha varit så en-
staka, att det allmänna rättsmedvetandet icke i nämnvärd mån oroats av det
ringa straff, som drabbat förövarna av brottet. Emellertid ha bilarna åstad-
kommit en fullkomlig revolution i tänkesättet på detta område. Med bilarna
förhåller det sig så, att den, som tillägnar sig en bil, presumeras enligt svensk
rättsuppfattning, icke ha för avsikt att behålla densamma eller att beröva
ägaren bilen, därför att bilen är försedd med igenkänningsmärke och är ett
stort föremål, som lätt iakttages. Efter vad statistiken utvisar, komma också
de allra flesta bilar till rätta. Det finns i propositionen angivet, hur ringa
antalet bilar är, som egentligen förkommer. Denna presumption för att bilar-
na skola komma tillbaka till ägaren, gör att förövandets av vad man på popu-
lärt språk kallar »bilstöld» behandlas endast som om vederbörande olovligen
begagnat annans sak, och straffet blir synnerligen lindrigt. I andra länder,
som ha precis samma straffbegrepp som vi, har utvecklingen tagit en annan
väg. I Danmark till exempel behandlar man billänarna i regel som tjuvar.
Man dömer dem för stöld, om det inte framgår, att de vidtagit positiva åtgär-
der för att återställa bilen till ägaren. I Tyskland har man gått den vägen,
att man dömer förövaren för stöld av den bensin, som förbrukats vid färd med
»lånad bil». På det sättet får man ju fast särskilt de gamla tjuvarna, vilka
göra sig skyldiga till återfall och då kunna ådömas stränga straff. I Frank-
rike har man samma system som i Danmark. Där dömer man vederbörande
för stöld, och så är också förhållandet i Italien och Spanien. Däremot har
man i England, Norge och Finland dragit sig för denna åtgärd, men i alla
dessa länder pågå strävanden att skärpa straffen för olovligt begagnande.

Det gjordes ju här i landet en ändring i 22 kap. 12 § strafflagen för några
år sedan, därvid skärpning inträdde. Resultatet har emellertid visat sig gan-
ska otillfredsställande. Antalet billän har stigit i oroväckande grad, ja, man
kan säga i en fruktansvärd grad. Det framgår av propositionen, och den all-
männa meningen är onekligen upprörd över denna stegring. Bilarna utgöra
ju ofta för den enskilde ägaren en av hans värdefullaste tillgångar. Ofta har
han bilen på avbetalning, och hela hans förmögenhet ligger i vad han kan hava
betalt för bilen. Så kommer en ansvarslös individ, tager bilen, kör ut med
den och kör den i diket någonstans, och ägaren blir utsatt för den kalamitet,
som detta innebär. Han får inte, om han inte har den särskilt försäkrad
härför, någon ersättning enligt trafikförsäkringslagen för den förlust, som
tillskyndas honom genom dylika tilltag. Det är alltså inte underligt, att den
allmänna meningen blivit i hög grad oroad, och för min del har jag inte tvekat

att föreslå, att då man inte vill slå in på den vägen, att man hänför dylika tilltag till stöld, vidtaga en kraftig straffskärpning i 22 kap. 12 §. Jag vill erinra om, att man på andra håll vidtagit straffskärpningar i detta avseende. Särskilt intressant är det förslag, som nu föreligger i Danmark. Som jag nämnde, har man där gått in för att i regel behandla »billänen» som stöld. Men detta har varit föremål för kritik från teoretici, och jag förmodar även från domares sida. Det är nämligen icke så, att det i alla de fall, då det förefinnes likgiltighet för att ägaren skall få tillbaka sin sak, vilket väl enligt dansk rätt förutsättes för att brottet skall karakteriseras som stöld, är lämpligt att döma för stöld. I propositionen redogöres närmare för de skäl, som gjorts att man inte här anser sig böra slå in på den vägen. Nu har i Danmark föreslagits, att man skulle för »brugstyveri», vilket är detsamma som vårt »olovligt begagnande av annans sak» vidtaga väsentlig straffskärpning. Enligt den gamla lagen har straffmaximum där varit två års fängelse, således ett betydligt högre maximum än här. Terminologien är litet villsam, ty enligt den gamla danska lagen kallades vårt »fängelse» för »fængsel», men enligt det nya danska lagförslaget kallas vårt »straffarbete» med denna samma benämning »fængsel». Nu har man i Danmark — jag använder de svenska beteckningarna — föreslagit ett straffmaximum för dessa brott av ett års straffarbete. Alltså skulle samma latitud, som i föreliggande proposition föreslås, där införas för dessa »brugstyverier». Emellertid har danska folketingets vederbörande utskott i det utlåtande, som avgivits över det danska förslaget, föreslagit en höjning av straffet till två års straffarbete som maximum. Däri ligger, förmodar jag, den tanken — jag vet ju icke säkert, ty jag har ingen upplysning härom i sådant avseende — att man med denna kraftiga skärpning skulle kunna i viss mån leda bort praxis från att betrakta billänen som bilstölder i tvivelaktiga fall.

Lagutskottets ordförande har här talat mycket starka ord om, vilka vådor det skulle medföra, i fall man införde straffarbete i latituden för detta brott. Jag får då först säga, att jag inte delar hans farhågor i den delen, och jag kan också säga, att jag under överläggningarna om detta lagförslag var mycket starkt betänkt på att föreslå ett maximum av två års straffarbete. Det var endast hänsynen till det maximum, som finnes i fråga om förskingring, som gjorde, att jag ansåg, att man kanske borde hålla sig något under det maximum, som där gäller för vanliga fall. Emellertid tror jag inte alls, att de farhågor, som utskottets ordförande här givit uttryck åt, komma att besannas. Här är det ju tre led i straffskalorna. Vi ha för det första det fallet, att någon begagnar en sak, som han har om hand. Då äro böter maximum. Så kommer det fallet, att någon olovligen tillägnar sig en annans sak och använder den. Det är de fall, som i regel komma att föreligga hos domstolarna till bedömande, och där är maximum fängelse i sex månader. Men det normala straffet för dessa fall är böter. Därunder komma in alla tilltag, då personer av ungdomligt okynne eller liknande anledning taga en bil och åka en kortare sträcka med den, och exempelvis ställa den tillbaka på parkeringsplatsen där de togo den. Endast i det fall, att tilltaget haft en annan karaktär och vållat vederbörande ägare synnerlig olägenhet eller skada, eller då omständigheterna eljest äro synnerligen försvårande, finns möjlighet att gå över till strängare straff, och då kan fängelsestraffet höjas till ett år eller straffarbete, begränsat till ett år, förekomma. Då man ser efter, vilka fall, som kunna komma in under denna paragraf enligt vår nuvarande rättstillämpning, får man säga, att det är mycket grova fall, som komma in under maximum. Det förelåg för någon tid sedan ett fall, då några gamla inbrottstjuvar togo en bil och gävo sig ut med den på landsbygden för att stjäla. Men deras företag kom inte till fullföljd, utan de ställde bilen många mil borta från det ställe, där de

*Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)*

Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)

tagit den, och där stod den utsatt för väder och vind. De kunde inte dömas annat än för olovligt begagnande av annans sak, fast de varit straffade många gånger för stöld. Ett sådant fall skulle väl, om förslaget antages, komma att straffas med straffarbete.

Man får tänka på, att i detta brottsbegrepp ingå även sådana fall, då en person bryter sig in i ett garage och tar en annans bil och kör i väg med den. Det är ju ett brott, som mycket starkt ingriper i en persons trygghet. Han har gjort allt för att säkra sig för dylika saker, han har låst in sin bil, och när en person bryter sig in och tar den, måste det ju uppröra honom. Inte skall han kunna förstå, att man i ett sådant fall vill nöja sig med de straff, som enligt den nuvarande lagstiftningen äro möjliga och som herr Åkerman vill bibehålla.

Sedan komma vi till frågan om möjlighet att ådöma påföljd enligt 2: 19, i händelse en person blir dömd till straffarbete av sex månader eller däröver enligt den nu föreslagna lagen. I det avseendet delar jag inte alls herr Åkermans farhåga. Jag känner alltför väl de svenska domarna för att veta, med vilken varsam hand de behandla sådana saker. De komma inte att döma till straffarbete i sex månader och däröver i andra fall, än då de ha att göra med riktigt fullfjädrade lymlar. Det är min bestämda övertygelse, att man inte behöver befara något i den vägen. Då ha vi andra lagbestämmelser, som erbjuda fara i mycket högre grad än denna. Vi ha till exempel bedrägeriparagrafen, där en enda skala gäller även för de allra lindrigaste bedrägerier upp till två års straffarbete och där straffarbete kan följa av ända upp till fyra år. Det finns en mängd sådana paragrafer i vår strafflag, som inkludera ett ringa brott i en straffskala, som även upptar straffarbete, utan att detta mig veterligt föranlett några avsevärda olägenheter.

Beträffande häktningsrätten är det naturligtvis riktigt, att i en del fall häktning kan komma att ske, till följd av att man infört straffarbete i latituden, men jag kan säga herr Åkerman, att i många fall, som ha kommit till min kännedom, hade det varit i allra högsta grad önskvärt, att man kunnat häkta de personer, som gjort sig skyldiga till överträdelse av denna art, just därför att det varit det säkraste medlet att få dem inställda inför domstol, så rörliga som de i regel äro till sin läggning.

Då jag summerar ihop de invändningar, som äro gjorda här, kan jag inte finna, att de ha någon vägande innebörd. För min del har jag inte varit rädd för denna lagändring, och jag tror inte, att den kommer att vålla oss några olägenheter, men väl hoppas jag, att den skall vara ägnad att i någon mån stävja det oerhörda missbruk, som på detta område, billäneriets område, under många år fått florera, man kan gott säga, ostraffat.

Herr **Öhman**: Herr talman! I fråga om olovligt begagnande och besittningsändring av andra föremål än fortskaffningsmedel måste jag medge, att straffsatserna i förevarande lagrum äro tillräckliga, i stort sett åtminstone, och hade det inte uppstått ett allmänt, trängande behov att stävja billänen, så tror jag inte det kommit i fråga att föreslå någon skärpning av denna straffsats. Å andra sidan kan det dock säkerligen förekomma fall — det är påpekat både i den kungl. propositionen och av lagutskottet — som äro utmärkta av en ganska stor svårighetsgrad, även då det gäller andra föremål än fortskaffningsmedel, och för sådana fall — de förekomma ju naturligen mycket sällan — kan det vara behöfligt att ha att tillgå ett strängare straff än som nu står till buds. Man kan vara alldeles lugn för, att den föreslagna straffskärpningen inte kommer att medföra någon höjning över lag i straffen för de förseelser, som bestå i olovligt brukande av annans föremål, i andra fall än just i fråga om motorfordon. Det är ju en allmänt känd sak, och det på-

pekades också av herr justitieministern, att våra domstolar äro synnerligen varsamma, då det gäller att utmäta straff, och besinnar man detta, så kan man väl vara alldeles förvissad om, att i fall nu den kungl. propositionen godtages, de förseelser, som bestå i olovligt brukande av andra föremål än fortskaffningsmedel, i regel i fortsättningen liksom hittills komma att få umgällas endast med böter och ganska ringa böter.

Här har omtalats, att de s. k. billänen efter straffskärpningen 1924 ökats i högst betydande grad. Från en mängd sammanslutningar av motormän ha gjorts framställningar hos Kungl. Maj:t om vidtagande av åtgärder mot denna brottslighet. Även lagutskottets ärade ordförande medger, att 1924 års straffskärpning inte lett till äsyftat resultat. Lagutskottet har i detta avseende haft tillgänglig en statistik, som är synnerligen belysande. Den avser antalet förkomna motorfordon, som det gjorts anmälan om hos polisen i rikets tre största städer under de sex åren närmast efter lagändringen, d. v. s. den börjar med året för den nya lagen, 1924, och går till och med 1929. Denna statistik visar, att medan antalet förkomna motorfordon år 1924, således det år lagändringen skedde, höll sig inom relativt blygsamma gränser, så har antalet sedan dess varit stätt i ett oavlatligt stigande och ett mycket starkt stigande. Jag skall be att få anföra några siffror, det är endast några få, så jag tror inte de komma att trötta. År 1924 utgjorde antalet förkomna bilar i Stockholm, varom det skett anmälan till polisen — detta gäller alla de siffror, som jag kommer att anföra — 49 stycken. Antalet ökades sedermera till den grad, att det 1928 utgjorde 649 och förra året 643. I Göteborg utgjorde antalet förkomna bilar 1924 endast två, men för de sist förflutna två åren voro siffrorna respektive 74 och 81. Slutligen vad Malmö beträffar var siffran för 1924 nio, men för 1928 59 och för förra året 75. Man måste säga, att ökningen av dessa brott varit alldeles enorm efter straffskärpningen 1924, och i den kungl. propositionen framhålles, att denna ökning varit större än som kunnat väntas på grund av den skedda ökningen i antalet motorfordon.

Lagutskottets ärade ordförande framhåller nu särskilt, att efter straffskärpningen 1924 endast förflutit en så kort tid som fem år, men detta kan väl omöjligt anföras som skäl mot en straffskärpning nu, då just under dessa fem år brottsligheten ökats i en så oerhörd grad som fallet är. Lagutskottets ordförande anser, att man nu bör stanna vid införandet av allmän åtalsrätt och avvakta resultatet härav, innan man skriker till en straffskärpning. Ja, även lagutskottet anser, att införandet av allmän åtalsrätt är den mest effektiva av de åtgärder, som kunna komma i fråga för bekämpandet av billänen, men utskottet anser tillika, att det är erforderligt att skärpa straffen till straffarbete för alldeles särskilt svåra fall. Lagutskottet anför några exempel på sådana svåra fall. Utskottet påpekar, att det kan finnas fall, som stå tjuvnad så nära, att tvekan kan föreligga hos domstolen, huruvida brottet inte bör hänföras till stöld. Full övertygelse härom har emellertid inte stått att vinna. Såsom ett annat exempel anföres det fall, då det olovligen besittningstagandet av en bil skett genom inbrott i ett garage eller dylikt. Själva inbrottet är här inte straffbart i annat fall än då det företages i avsikt att stjäla, och har vederbörande då bara haft för avsikt att olovligen begagna en annans bil, kan han inte åtkommas med straff för inbrott i och för sig. Slutligen måste man ju medge, att straffarbete kan vara på sin plats, då en person upprepade gånger gjort sig skyldig till olovligt begagnande av annans bil, alltså i fall av iteration. Man måste väl medge, att det skulle vara bra otillfredsställande, om man inte för sådana svårare fall, som här berörts, hade tillgång till ett mera effektivt straff än ett kortvarigt fängelsestraff. När utskottets ordförande har beklagat sig över faran av för hård straffmät-

Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)

ning, så vill jag instämna i vad herr justitieministern framhöll, att det kommer nog mycket sällan att inträffa, att om man tillgriper straffarbete, det sättes så högt som sex månader, varigenom man i det övervägande antal fall, då straffarbete tillämpas, undgår den påföljd, som herr Åkerman var så särskilt rädd för.

Jag vill för övrigt påpeka, att man inte kan säga, att den i denna paragraf föreslagna straffskalan blir så synnerligen vid. Den sträcker sig från böter upp till straffarbete i högst ett år, men, märk väl, då omständigheterna äro synnerligen försvårade. Det finns en hel del brott i strafflagen, för vilka straffskalan är mera vidsträckt, utan att det skulle falla någon in att på den grund befara en alltför hård straffmätning i allmänhet. Beträffande denna sak anfördes i lagutskottet ett ganska slående exempel, då vi diskuterade denna fråga och en och annan ledamot ställde sig något betänksam mot införande av straffarbete och trodde, att det skulle föra med sig en för hård straffmätning över lag. En ledamot påpekade då följande fall: Tänk nu, om en individ, i stället för att hugga en bil och begagna den, anropar en chaufför och beställer en skjuts till exempel till en av förstäderna utanför Stockholm och sedan smiter ifrån betalningen. Han kommer då enligt vedertagen praxis att dömas för bedrägeri. Det är ett alldeles klart bedrägerifall. Han har genom svikligt förfarande tillskyndat annan en förlust. Gå vi nu till bedrägeriparagrafen, så finna vi — det är redan påpekat av justitieministern — att straffet är böter eller fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år eller vid försvårade omständigheter straffarbete i fyra år. Jag vill påpeka, att enligt den här föreslagna höjningen skulle det vid försvårade omständigheter, när det gäller billän, endast bli högst ett års straffarbete. Tror någon nu, att denna fripassagerare, som smitit ifrån betalningen, blir fast för fängelse eller straffarbete? Det blir han i regel ingalunda, han blir dömd till böter. Ja, med detta enstaka exempel för ögonen måste man säga, att den föreslagna straffskalan inte är alltför vid, och man får också klart för sig, att man inte behöver befara, att förseelser mot denna paragraf, som väsentligen ha sin grund i ungdomligt okynne och som inte tagit sig några svårare former, bli för hårdhänt bestraffade.

För övrigt kan man enligt mitt förmenande vid bedömandet av denna sak inte gärna undgå att ta hänsyn till den alldeles särskilt stora fara för person och egendom, som oftast är förenad med dessa billän. De ansvarslösa individer, som lägga embargo på en bil och så lämna den vind för väg, äro nog sällan utmärkta av sådana egenskaper som varsamhet och försiktighet i sin framfart med bilen, ofta äro de till på köpet vid tillfället onyktra, och mycket ofta sakna de kunskaper i att sköta en bil. I det hänseendet kan jag anförä ett par statistiska siffror. Antalet tilltalade personer under femårsperioden från och med 1924 utgjorde för hela riket summa 117. Den siffran är ju påfallande låg, om man betänker, att antalet förkomna bilar under samma tid utgjorde inte mindre än 1,432, men den stora disproportionen beror naturligen på saknaden av allmän åtalsrätt. Emellertid, av dessa 117 tilltalade var det bara 21, som hade körkort. Men även i de fall, då dessa billänare kunna köra en bil något så när, är det ju att märka, att det behövs en ingående kännedom om en bils beskaffenhet för att kunna köra den riktigt, och härvidlag brister det oftast hos dessa individer. Allt detta gör, att det i allmänhet vid olovligt begagnande av bil föreligger en allvarlig fara för skada till liv och egendom. Nu kan man säga, att detta är en särskild sida av gärningen, som behandlas och kriminaliseras för sig genom en separat lagstiftning. Det fordrar den straffrättsliga systematiken. Vidare kan man invända, att de personer, som åstadkomma skada, då de olovligt begagna en bil, bli ju särskilt straffade för detta. Men trots det tror jag, att man

inte kan undgå att, då det gäller att avvåga lämpliga straff för att stävja billäna och sålunda på samma gång förhindra förövarna att åstadkomma allvarliga skador, se bort från den fara för liv och egendom, som billäna föra med sig. Detta är enligt mitt förmenande ett ytterligare skäl, varför man bör godta den kungl. propositionen.

*Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)*

Herr talman, jag ber alltså att få yrka bifall till lagutskottets hemställan. Häri instämde herrar *Schlyter, Ekman och Mellén*.

Herr **Klefbeck**: Herr talman! Jag vill börja med att ge det livligaste erkännande åt den humana och varmhjärtade syn, som utskottets ärade ordförande har lagt på denna fråga, och jag får bekänna, att jag länge var inne på samma linje som han, men att jag under det fortsatta arbetet inom utskottet mer och mer drevs över på den andra sidan.

Att förhållandena här utvecklats på ett sådant sätt, att straffskärpning är nödvändig, det har den ärade ordföranden i lagutskottet själv erkänt i sin reservation, där han till exempel säger: »Att den nuvarande lagstiftningen icke är tillräcklig för stävande av de s. k. billäna, därom är jag fullt ense med utskottets majoritet.» Och längre ner: »Att det allmänna rättsmedvetandet ofta för 'billäna' krävt ett väsentligt högre straff än det i berörda lagrum stadgade, har berott på särskilda vid billäna ofta framträdande omständigheter, som eljest icke äro utmärkande för olovligt brukande av annans sak: det allmänfarliga i begagnandet av annans automobil, den skadegörelse, varmed detta begagnande ofta är förenat, den väsentliga olägenhet, som kan vållas av även ett kort undvarande av ett praktiskt fortskaffningsmedel, samt icke minst en ofta ådagalagd likgiltighet för möjligheten att tillrättaskaffa automobilen, som kommer dessa handlingar att mycket närma sig tjuvnadsbrott.»

Nu menar visserligen lagutskottets ärade ordförande, att dessa syftemål kunna vinnas genom ändring i den följande paragrafen, som överlämnar åtalsrätten i detta avseende åt allmänna åklagaren, medan vi i majoriteten menat, att det behövs även straffskärpning i den första av dessa båda paragrafer. Jag skall, innan jag fortsätter, bemöta en del av vår ärade ordförandes argumentering. Det som jag syftar på var fullständigt riktigt, men jag tror, att de av kammarens ledamöter, som inte äro riktigt inne i frågan, möjligen därav kunde erhålla en något skev uppfattning. Han gjorde gällande, att den föreslagna höjningen av straffmaximum var nästan för kraftigt tilltagen. Såsom motsats mot det nu föreslagna maximum satte han då det straff, som var bestämt enligt lagen före 1924, vilket var högst 50 kronors böter. Då blev naturligtvis hoppet från 50 kronors böter och upp till ett års straffarbete oerhört stort. Men såsom nog en del av kammarens ledamöter väl veta, har det redan kommit in ett andra led mellan det maximum, som fanns före 1924, och det maximum, som nu föreslås, nämligen så att alltifrån 1924 har maximum för sådana här brott inte längre varit 50 kronors böter, utan det har varit 500 kronors böter eller också fängelse i sex månader. Den skärpning, som nu är föreslagen, är alltså från maximum sex månaders fängelse till ett års fängelse eller straffarbete. Nu är ju att märka — och det var också det som gjorde, att jag i början var med på herr ordförandens linje — att när man läser en sådan här paragraf, som rör sig med olika straffmätt, man gärna fastnar för maximum. Men om jag tänker på en del fall, som kunna synas vara ganska förlåtliga, om jag får säga så, så skulle det vara alldeles orättmätigt, om de skulle drabbas av maximistraff. Men i själva verket är det ju så, att detta maximum endast föreslagits som ett maximistraff och icke som ett ständigt återkommande straff.

För att belysa, vart en motsatt uppfattning skulle kunna leda, skall jag med hrerarnas tillåtelse ta ett enkelt exempel först från första stycket i denna 12 §, där ingen ändring föreslås, och så ett exempel från andra stycket, där ändring

Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)

föreslås. Om jag då börjar med första stycket, så är mitt exempel följande — jag anförde det för övrigt i utskottet: Jag antar att en person ämnar flytta från sin lägenhet och känner behov av att deponera sina saker hos en annan. Han kommer med en skrivmaskin till mig och säger: »Får jag ställa in denna skrivmaskin hos herr Klefbeck?» Ja, säger jag, det får han göra, men jag glömmer att be om lov att få använda skrivmaskinen. Så börjar riksdagen och jag faller på den idén, att jag skall skriva en motion, och då tycker jag, att det vore bra att få använda denna skrivmaskin, så kunde jag på en enda gång skriva ut båda de exemplar, i vilka motionen skall avlämnas. Jag sätter mig så ner och knacker ut min motion på skrivmaskinen. När den person, som anförtrott mig skrivmaskinen, kommer tillbaka och får veta detta, blir han förargad och anger mig hos polisen. Så långt måste vi allesammans vara ense, ty det är förutsättningen för brott enligt första stycket i paragrafen. Men sedan kommer det olika sättet att resonera. Då säger, inte herr Åkerman, men de som skulle driva hans linje till det yttersta: Du har tagit ett föremål utan lov och lånat det, jag har angivit dig och rätten skall döma dig till 500 kronors böter, det vill säga maximum för den sortens brott. Skulle så kallade sol- och värmän få reda på möjligheterna till en sådan industri, så skulle de vara riktigt i smöret. Men jag återigen och utskottsmajoriteten, vi resonera som så: Om denna person går och anger mig till åtal för att jag använt hans maskin, så finns det inte en enda domare i Sveriges land, som inte skulle tillämpa minimistraflet, nämligen fem kronors böter för detta så kallade brott. Vi mena nu, att precis på samma sätt förhåller det sig, då vi komma till andra stycket. Jag antar där, att det är ett par pojkar, odygdiga som pojkar äro, som komma gatan fram och få se en bil parkerad utanför en restaurang. De misstänka, att ägaren är inne på restaurangen och äter supé och att han nog kommer att dröja ett par tre timmar. Då säger den ena: Hör du, vi tar och åker en bit med den här bilen, medan gubben sitter där inne och äter. Så sätta de sig upp, och när de till exempel åkt runt Djurgården, så fara de tillbaka och ställa bilen igen på den plats, där den var parkerad. De ha således begått brott mot andra stycket i paragrafen. Nu komma de olika sätten att resonera. De, som stirra sig blinda på straffmaximum, säga: Nu skola de dömas till straffarbete i ett år för sitt tilltag. Vi återigen säga: Det finns ingen rimlig anledning att tänka sig, att det finns någon domare i hela Sverige, som dömer dessa pojkar till något annat straff än böter.

Men sedan kan det finnas andra fall, där rättskänslan kräver, att det finns ett ordentligt straff att ta till, och då vill jag påminna om ett exempel, som vi redan hört ett par gånger. Här kommer en dag en yrkestjuv, som flera gånger förut gjort inbrott och förövat stöld, och bryter en dag upp ett garage. Han går in i garaget och tar bilen till läns och far ut på en ny stor stöldturné. Av omständigheterna hindras han att sätta sitt stölduppsåt i verkställighet, men han är inte alls noga med själva bilen, utan när han inte lyckas med stölderna, kör han iväg oförfärad vart som helst, bilen kanske hamnar i ett dike och blir illa åtgången, och där lämnar han den. Rättskänslan kräver enligt vår mening, att en person, som handlat på detta sätt, får ett riktigt ordentligt straff. ty hans kränkning av vad som kan anses vara lag och rätt är dock så pass stor, att samhället bör inskrida. Om man mot detta fall sätter det, som herr Öhman talade om, nämligen att en person, som bara underlåter att betala en chaufför ersättning för den bilresa han gjort, skall kunna råka ut för ett straffmaximum av ända upp till fyra års straffarbete, så kan jag inte finna, att det maximum, som här för ytterst svåra fall är föreslaget, kan vara för strängt eller för stort tilltaget.

Det är dessa skäl, som gjort att jag och majoriteten inom utskottet ha drivits till att gå med på Kungl. Maj:ts förslag, till vilket jag ber att få yrka bifall.

Enär herrar statsråden *Johansson* och *Borell* anmält sig vilja avlämna kungl. propositioner, avbröts nu överläggningen angående förevarande paragraf.

Herr statsrådet *Johansson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 78, angående disponerande av avkastningen av statens hästavelshund;
nr 79, angående avsättande till nationalpark av visst område av kronoparken Idre i Kopparbergs län m. m.; samt
nr 82, angående åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande.

Herr statsrådet *Borell* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 81, angående pension åt f. d. generaldirektören F. V. Hansens änka.

Fortsattes överläggningen rörande 12 § i det av första lagutskottet i utlä- *Ang. ändring*
tande nr 3 tillstyrkta lagförslaget. *i 22 kap. 12*
och 21 §§
strafflagen.

Herr *Lindhagen*: Den fråga, som nu debatteras i kammaren, är, som rådmann Flensburg brukade säga i Stockholms magistrat, »konfekt»; den kan med andra ord bli föremål för de mest fina juridiska distinktioner. Den teoretiska juristen sitter här i högsätet. Vi se i alla fall i andra länder, som Frankrike, Italien och Spanien, att där bryr man sig inte om att, som vi här i de mera kalla klimaterna tyckas göra, i denna fråga framlägga några teorier, utan man säger där helt enkelt, som allmänheten själv tycker och jag också alltid har tyckt, att här är det fråga om stöld och ingenting annat. Och om man nu vill skärpa straffet, så skall man väl gå på stöldbegreppet och föra in förseelserna under den beteckningen. Men här har nu föreslagits en kompromiss mitt emellan. På grund av ett slags juridiskt rättsmedvetande och kanske också ett moraliskt vill man inte kalla gärningen för stöld, men ur rättssäkerhetens synpunkt vill man i alla fall gärna driva upp den till stöld, och därför har nu föreslagits straffarbete. Vid försvarande omständigheter är ju straffet för stöld första resan två års straffarbete. Man har nu tagit hälften, ett års straffarbete, och således är det en parlamentarisk kompromiss, som är synnerligen följdriktig och värdnadsvärd. Det är precis hälften.

Nu kan man ju resonera om detta på olika sätt. Jag menar, att anser man, att rättssäkerheten här är ytterligt äventyrad, så skall man föra in förseelsen under begreppet stöld, som man i praktiken gjort i Frankrike, Italien, Spanien och även, efter vad jag hört, i Danmark. Men när man inte vill det, kan man säga sig: Varför skall man nu söka skapa ett nytt slags brott, utgörande ett mellanting mellan olovligt bruk och stöld, nämligen en stöld, som bara är ett olovligt bruk, eller ett olovligt bruk, som på samma gång är en stöld? Varför skall man skapa dessa nya brottsbegrepp? Det bör väl kunna anstå, tills vi få det nya förslaget till strafflag. Och framför allt böra vi väl beträffande straff för äganderättsförbrytelser, vilket ju är en mycket ömtålig sak och där våra nuvarande straffsatser, om man tänker på tillämpningen, äro oerhört hårda, inte här nu, innan man har den saken klar för sig, ge oss in på den gamla vägen med stränga straff för äganderättsförbrytelser. Vi böra, synes mig, undersöka, om vi inte kunna avvakta den tidpunkt, då denna sak blir utredd och beslut fattas i riksdagen, särskilt då här icke föreligger något behov att i detta ögonblick i straffskalan för dessa brott provisoriskt införa straffarbete. Utskottet säger självt, att detta behövs inte, om vi ha allmänt åtal. Det står uttryckligen på sidorna 14—15: »Av de båda åtgärder, som

(Forts.)

Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)

sälunda föreslagits för stävjandet av hithörande brott, synes den senare, allmän åtalsrätts införande, vara den viktigaste. En väsentlig orsak till att 1924 års lagändring på området visat sig vara så föga effektiv, torde nämligen ligga i det förhållandet, att den oftast i och för sig tillräckliga straffsatsen allenast i ett jämförelsevis ringa antal fall av olovligt begagnande kommit i tillämpning.»

Detta har skett, därför att det är överlämnat till målsägaren att anställa åtal, vilket han naturligtvis endast ytterst sällan gör för att inte underkasta sig äventyrligheterna och kostnaderna av ett åtal mot en person, som för resten sällan kommer att ersätta honom hans kostnader. Där tycker jag således, att utskottet uttryckligen sagt, att vi böra avvakta verkan av den nyhet, som innehålles i 21 §. Och jag tillägger, att vi böra avvakta det nya förslaget om straff för äganderättsförbrytelser. Är inte detta två tillräckliga anledningar att vara någorlunda försiktig i det förevarande fallet?

Man skulle ju kunna gå på Kungl. Maj:ts proposition och höja de sex månadernas fängelse till ett års fängelse, men när utskottet självt sagt, att sex månader för närvarande oftast äro den i och för sig tillräckliga straffsatsen, saknar jag anledning att för min del krängla till frågan genom ett sådant yrkande om partiellt bifall till propositionen.

Vad det allmänna åtalet angår, står också där Kungl. Maj:t mot reservanterna så till vida som de senare vilja ha allmän åtal endast för motordrivna fordon, och Kungl. Maj:t vill ha det för fordon i allmänhet. Det gäller med andra ord velocipederna, roddbåtarna och segelbåtarna. Därvidlag kan jag inte falla på knä för motorismen såsom den, som skall behärska hela världen — snart få vi inte gå på våra gator, för att de, som ha råd att hålla sig med bilar, skola fram, maskinkulturen skall fram och individen skall ned, böja knä och krossas under den där stora apparaten — utan jag vill också försvara de människor, som äga småbåtar, segelbåtar och velocipeder och som inte ha råd att skaffa sig några andra fortkomstmedel. Därför ansluter jag mig i denna punkt till Kungl. Maj:ts förslag.

Jag medger, att det blir ett stort arbete för åklagarna här i landet enligt det föreslaget liksom även enligt reservanternas förslag. Man måste också fråga, och det har jag frågat många gånger i riksdagen utan att få något svar, man måste spörja sig: hur länge skall åklagarmakten — inte så mycket i städerna, ty där reder man sig lättare på grund av att det är annan organisation där — förbli i stånd att åtaga sig alla möjliga utredningar om åtal, som de nya lagarna pålägga åklagarmakten, utan att det också skaffas ökade möjligheter för åklagarna att företaga dessa utredningar och utan att det blir ersättning för kostnader för resor, införskaffande av vittnen med mera. Detta få åklagarna fortfarande sköta om utan ersättning.

Jag är emellertid, herr talman, beredd att instämma med dem, som yrka avslag på det provisorium, vilket förslås i 12 § — ty något annat än ett provisorium är det inte — i avvaktan på de två erfarenheter, som jag vill invänta. I fråga om 21 § är jag böjd för och kommer också att rösta för Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Löfgren: Herr vice talman, mina herrar! Jag har av diskussionen förstått, att vi torde alla vara ense om att i fråga om de s. k. billånen förekomma så svåra missbruk, att särskilda åtgärder behöva vidtagas för att stävja dem. Men fråga är på vad sätt en sådan lagstiftning, som särskilt gäller motorfordonen, bör infogas i vår allmänna strafflag. Jag erinrar om vad herr Öhman, som ju talade för lagutskottets förslag, nämnde, att lagutskottets majoritet säkerligen aldrig skulle ha varit med om att förändra och höja straffet i den gamla paragrafen i strafflagen, om det inte hade varit för att på

den vägen komma åt de så kallade billänen. Man har emellertid gjort det inte genom att föra in en straffskärpning beträffande maskindrivna forskaffningsmedel eller för motorfordon utan genom att vid försvarande omständigheter och där synnerlig förlust eller olägenhet uppkommit höja straffskalan i dess helhet, utan att särskilt framhålla, att skärpningen bör tillämpas endast för ett visst speciellt fall.

Ang. ändring i 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen. (Forts.)

Men, mina herrar och herr justitieminister, är inte detta att höja straffskalan i lag, alldeles oavsett vad domaren kan ha för uppfattning om det särskilda fallet, detsamma som att tvinga honom att betrakta straffet som höjt för de förseelser i *allmänhet*, som omnämnas i 12 § 22 kap. strafflagen? Det är väl alldeles solklart, att man inte kan undgå återverkan av den här föreslagna bestämmelsen på det sätt, att straffskalan höjes även för sådana förseelser, som i det allmänna medvetandet hittills ha betraktats såsom bagatellförseelser.

Vad återigen de svårare fallen beträffar, de svårare fall, som ha föranlett herr justitieministern att förelägga oss detta förslag, så hörde jag med utomordentlig förvåning referatet av ett rättsfall, som herr statsrådet, vill jag minnas, refererade så, att numera högsta domstolens praxis vore den, att en vane-tjuv, som tillägnade sig en bil för att fara ut och stjäla och sedan blivit förhindrad i denna sin mindre vällovliga avsikt och därefter rest vidare med bilen, som sedan kommit bort — att, säger jag, högsta domstolens praxis vore den, att ett sådant fall inte skulle betraktas som tjuvnad? Jag vet inte, vad herrar jurister i allmänhet ha för erfarenhet. För min del känner jag åtminstone många fall, där man i velocipedmål tillämpat tjuvnadsstraff, så snart det av omständigheterna för en vanlig förständig människa tydligt framgått, att det aldrig varit meningen att återställa velocipeden till vederbörande ägare. Skulle däri ha gjorts en ändring i praxis av den beskaffenhet, som här har antytts, så synes det vara skäl i att, tills vi få en särskild lagstiftning för tillägnande av motorfordon, praxis ändras. Men vi behöva inte därför ändra lagen på grund av ett prejudikat, som kanske inte tagit tillräcklig hänsyn till hur det i praktiken går till.

För min del måste jag säga, att jag inte kan vara med om att för det slags förseelser, som det här är fråga om, helt generellt föra in straffarbete i straffsatsen. I detta avseende håller jag särskilt med lagutskottets ordförande, att det här är fråga om att införa straffskärpning utan någon utredning om behovet. Den utredning, vi ha, gäller förseelser i fråga om motorfordon, men beträffande behovet att i övrigt ändra lagrummet ha vi inte den ringaste utredning att tillgå, när vi nu gå att fatta beslut.

När jag suttit och tittat på detta utlåtande — jag erkänner, att jag inte tidigare sett så noga på vad myndigheterna och vad de, som närmast äro berörda av missbruken, på detta område, haft att säga — så finner jag, att automobilklubben egentligen fört sitt resonemang på basis av att man borde ha vissa svårare fall av billån överförda till tjuvnadskapitlet och sålunda bestraffa dessa fall såsom tjuvnad. Ja, jag vill påstå, att i vår lagstiftning är det för närvarande en bevisningsfråga, i vilka fall förseelser av hithörande slag kunna komma att bestraffas som tjuvnadsbrott. Men behövs det därvidlag något förtydligande eller någon ändring av praxis, må man vänta, att en dylik kommer till stånd, utan att man ingriper på andra områden än detta specialområde. Automobilklubben har således knappast gått in på frågan i annan mån, inte yrkat på några speciella ändringar i denna paragraf, utan den har blott framhållit behovet av att i vissa fall få billänen betraktade såsom tjuvnad, vilket enligt min mening redan borde vara fallet.

Sedan komma vi till försäkringsbolagen, som ju äro känsliga för denna sak. De ha nog tänkt sig att få en ändring just i denna paragraf, men de ha

Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)

aldrig drömt om, att det skulle sättas in straffarbete i straffsatsen, utan de sluta med att säga: »På grund av vad vi ovan anfört, hemställa vi i underdånighet, att 12 § 22 kap. strafflagen måtte erhålla sådan lydelse att straffet för olovligt bruk av annans egendom blir böter eller fängelse.» De ha således stannat vid fängelsestraff utan begränsning. Då undrar jag — jag gör i förbigående en anmärkning från rent lagteknisk synpunkt — vad det egentligen är, som föranlett, att man i propositionen och sedan i lagutskottets yttrande stannat vid fängelsestraff i ett år, då man ändå i straffsatsen har infört straffarbete i högst ett år. Det kan synas vara ett uttryck för mildhet — och man skall ju inte syna given häst i munnen — att man inte sträckt ut straffsatsen till två års fängelse, men i själva verket är själva konstruktionen knappast riktig. Det anses nämligen, att efter straffrättsliga grunder ett års straffarbete motsvarar två års fängelse; ett års fängelse motsvarar sex månaders straffarbete. Varför skulle man inte kunna tänka sig sådana rätt svåra fall, där en person skulle slippa undan med något över ett års fängelse, men han i alla fall borde slippa med fängelse i stället för straffarbete? Egentligen vet jag inte, varför man inte utan vidare kunde ha sagt: »straffas till fängelse eller till straffarbete i högst ett år». Men detta är som sagt endast en anmärkning i förbigående.

Försäkringsbolagen ha således för sin del inte påyrkat mer än att det skulle komma in fängelse i straffsatsen. Sedan komma vi till lagrådet. Då ser man till sin tillfredsställelse vad lagrådet sagt, men på samma gång med en viss förvåning, att varken regeringen eller lagutskottet tagit hänsyn till lagrådets yttrande. Lagrådet har helt enkelt just varit inne på den bog, som jag sökt röra mig på, i det att det ansett i högsta grad betänkligt att på grund av de speciella företeelser, som vi nu ha att göra med, de s. k. billänen, införa en allmän höjning av straffsatsen, vilket inverkar på en massa andra fall, av vilka många hittills ha betraktats som bagatellföreelser. Därför hemställer också lagrådet för sin del, att det uttryckligen skall stadgas, att där fråga är om brukande av maskindrivet fortskaffningsmedel, så må tiden för fängelsestraff höjas till ett år, eller ock må straffarbete kunna förekomma i högst ett år. Där anvisas två alternativa vägar: antingen skulle högre straff obligatoriskt gälla i fråga om maskindrivna fordon, eller skulle det tillämpas fakultativt. För min del kan jag inte finna annat än att den senare vägen är den riktiga. Sålunda kan man säga, att den konstruktion, som propositionen innehåller av lagrummet, är avstyrkt, så vitt jag fattar saken riktigt, av ett enhälligt lagråd.

Sist kommer jag till den sak, varmed lagutskottets ordförande började. Jag vet inte, vad det har blivit av den lilla strafflagskommissionen, men lever den, måtte den leva med ett alltför tynande liv. Jag är den förste att medge, att i avvaktan på de stora reformerna på processens och straffrättens område få vi nöja oss med att gå fram på de partiella reformernas väg. Jag har sålunda, som bekant torde vara, inte någonting emot att vara med om partiella reformer även, och till och med särskilt, på straffrättsområdet. Men en sak är av vikt att tillse därvidlag, och det är, att man vid de partiella reformerna går fram efter den allmänna tendens, i vilken man kan tänka sig, att utvecklingen går, när det gäller en allmän strafflagsreform, och den, som där svarar för kontinuiteten, är väl i första rummet ledaren av det stora reformarbetet på straffrättens område, professor Thyrén. Han är, just för att man på de partiella reformernas väg inte skall stöta på svårigheter och råka handla i ogjort väder, så vitt jag vet, alltjämt ordförande i den lilla strafflagskommissionen. Nog hade det väl ändå, även om man på förhand känner professor Thyrens åsikt — som nämligen är den, att man inte skall företaga en sådan lagändring som den här föreslagna — varit lämpligt och i sin ordning att re-

mittera denna principiellt så viktiga lagstiftningsfråga till den kommission, som närmast har att svara för kontinuiteten i vår strafflagstiftning.

På grund av att så inte skett har jag särskilt skäl att inte nu gå på regeringens av lagutskottets majoritet tillstyrkta förslag, och jag ber därför, då intet annat val står mig öppet, att få rösta för reservationen.

Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)

I detta anförande instämde herrar *Reuterskiöld, Vennerström, Holmgren, Ström* och *Linder*.

Herr statsrådet **Bissmark**: Herr Löfgren syntes mig utgå från en missuppfattning av den nuvarande situationen i fråga om bedömande av sådana förbrytelser, som det här är fråga om. Jag nämnde ett fall, som hade förekommit; det var inte från högsta domstolen utan det var ett fall, som aldrig gick till högsta domstolen. Det var några förbrytare, som tagit en bil och gett sig ut för att stjäla samt lämnat bilen å landsbygden. De blevo dömda för olovligt begagnande av denna bil. Vi ha emellertid ett fall från högsta domstolen, som är likartat. Det var en person, som också hade blivit straffad för stöld och som hade tagit en bil, jag tror det var här i Stockholm, gav sig i väg, hejdades av en poliskonstapel och förklarade, att det hade varit hans avsikt att återställa bilen. Han hejdades i Enköping. Han dömdes av underrätten för stöld, men högsta domstolen ansåg sig inte kunna döma honom därför utan endast för olovligt begagnande. Förhållandet är ju, som jag nämnde i mitt första anförande, det, att när det gäller bilar, föreligger ett alldeles speciellt privilegium för den, som tager en bil, däriigenom att han får tillgodoräkna sig den presumptionen, att där icke föreligger avsikt att beröva ägaren bilen, detta på den grund, att det finns en anledning att antaga att bilen skall återställas till ägaren. Jag vet inte, hur det ställer sig med numrerade cyklar, men jag tror, att praxis är, att för den, som tar en cykel, ger sig i väg med den och sedan blir ertappad, gäller icke presumptionen, att han icke haft för avsikt att beröva ägaren densamma. Den gäller icke för honom, därför att det finns så små utsikter för ägaren att få tillbaka en cykel. Den, som tagit en cykel, presumeras ha haft för avsikt att beröva ägaren hans egendom; den, som tar en bil, presumeras icke ha haft denna avsikt, då statistiken visar, att ägaren nästan alltid får tillbaka sin egendom. Så är förhållandet. Här föreligger en bristande överensstämmelse mellan behandlingen av dem, som taga bilar och dem, som taga cyklar. I 99 fall av 100 blir den, som tar en velociped, dömd för stöld, och i 99 fall av 100 blir den, som tar en bil, dömd för olovligt begagnande. Denna disproportion emellan straffen, där egentligen i många fall den brottslige har samma likgiltighet för frågan huruvida ägaren får igen sin sak eller ej, måste på något sätt utjämnas.

Det har här anmärkts, att man i detta fall borde ha rådfrågat professor Thyrén som ledare av vårt strafflagsarbete. Jag kan gärna erkänna, att man kunde gjort detta. Men han har ju så klart och tydligt uttalat sig i denna fråga för ett par år sedan; vi ha ju hans uttalande här i den frågan, och där följde inte riksdagen honom på den punkten. Jag har ingen anledning tro, att professor Thyrén skulle ha uttalat sig annorlunda, när det nu gällt denna straffskärpning, utan vi få räkna med att han för sin del skulle ha vidhållit sin mening. Omständigheternas makt är större än teoriens, och jag tror, att såväl professor Thyrén som lagutskottets ärade ordförande icke ha fått ögonen öppnade för att en farlig brottskategori, som helt hastigt uppstått och utvecklats, subsumerats under 22 kap. 12 § strafflagen och fullständigt sprängt ramen för denna paragraf.

Vidare har herr Löfgren anmärkt, att vi icke följt lagrådet. Jag får säga, att det är ju inte många fall, där det gäller fortskaffningsmedel, där tillägnan-

Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)

det icke betraktas som stöld om man bortser från de motordrivna. Dessa fall äro ganska lätt räknade. Velocipeder har jag redan yttrat mig om, och det samma som om dessa gäller väl i fråga om hästar, kunna vi säga, och i de flesta andra fall. Men ett fall, då tillägnet icke betraktas som stöld, nämnde jag i mitt förra anförande; det är t. ex. i fråga om större fiskarbåtar, segelbåtar o. s. v. Där ha i många fall domstolarna dömt endast för olovligt begagnande, och jag kan anföra ett fall, som förelåg inför regeringen. Det var en svensk, som i Danmark hade tagit en segelbåt och seglat över till svenska sidan, där han övergav båten. Den påträffades, mannen anträffades, och det gjordes framställning om att åtal skulle få anställas vid svensk domstol mot denne man och talan föras för stöld. Förhållandet i detta fall var sådant, att enligt gällande svensk rättstillämpning skulle man troligen ansett, att det förelåg endast olovligt begagnande. Man skulle alltså ha varit tvungen säga, att målsägaren finge själv stämma och göra sin talan gällande. Emellertid befanns det verkligen, att denne man även hade gjort sig skyldig till något mindre tillgrepp, och därför kunde han åtalas för detta mindre tillgrepp. Finns det nu verkligen anledning att i fråga om dylika svårartade fall giva andra regler för åtalsrätt eller straffpåföljd än dem, som givas för motordrivna fortskaffningsmedel?

Herr Klefbeck: Herr talman! Jag måste ju bedja om ursäkt, därför att jag vågar replikera en sådan jurist av rang som herr Löfgren, men jag måste likväl påpeka, att det resonemang, som herr Löfgren förde och som lät så övertygande och även var övertygande, grundade sig på en bisats i hans anförande, vilken har en utomordentlig betydelse för frågans bedömande. Han talade om, att han hade som tjuvnad upprepade gånger bedömt de fall, där personer tillgripit velocipeder, och det hade han gjort, sade han, så snart det blivit klart, att uppsåtet varit att *tillägna sig* föremålet. Jag minnes ju ej, om hans ordalag voro precis sådana, men tanken var den, att så hade saken bedömts, så snart det blir klart, att vederbörande haft uppsåt att tillägna sig föremålet. Men kammaren skall observera, att det är just den saken, som hela den här historien hänger på. Ty om det kan visas framgå av omständigheterna, att det är klart, att vederbörande haft för avsikt att tillägna sig saken, då blir det tjuvnad och straffas därefter. Men kan det icke visas, att tillägnelseavsikt förelegat, utan tvärtom omständigheterna peka på, att avsikten endast varit att låna, då lär det aldrig kunnat straffas såsom tjuvnad enligt nu gällande lag. Och i detta fall förhåller det sig ju så, att när en person tar en cykel så har man all anledning att föreställa sig, att detta tagande åsyftar att tillägna sig cykeln, göra den till sin egendom. Man behöver bara taga bort nummerbricken och sätta dit en annan, så kan man tämligen bra klara sig för upptäckt och efterräkningar. Men när det blir fråga om att taga en bil, så är förhållandet ett annat. Därvidlag är föremålet både av den storlek och dyrhetsgrad och med sådana igenkänningstecken och allt annat, som det ej går så lätt att utplåna, utan som giva tillkänna, att föremålet i fråga icke är den tagandes egendom. Det vet brottslingen på förhand, och därför har det i de allra flesta fall icke förelegat något annat uppsåt än att få för det ena eller andra syftet — nöje eller brottsligt förfarande — låna föremålet, bilen. Så länge man alltså icke kan påvisa, att syftet just varit att tillägna sig saken såsom egendom, så länge bli vi nog nödsakade att tillämpa den strafflagsparagraf, om vilken nu den föreliggande propositionen handlar.

Herr Pauli: Herr talman! Jag har stor respekt för lagkunnigt folk och för lagutskott, och det är därför med en viss bävan, som jag såsom enkel lekman och vanlig kammarledamot blandar mig i den här saken. Men jag har ej kunnat undgå att känna mig starkt övertygad av de synpunkter, som här

ha framställts av utskottets ärade ordförande och andra talare på samma sida. Det förefaller mig, som om Kungl. Maj:t och lagutskottet här gjort sig skyldiga till vad man plägar kalla »att bruka större våld än nöden kräver». Jag tror, att vi alla äro överens om, att starka åtgärder äro av behovet påkallade beträffande de tilltagande billånen. Men utskottet har ju självt erkänt, att den skärpning, som företogs 1924, är i allt väsentligt tillräcklig, om den bara kompletteras med dessa brotts läggande under allmänt åtal. Varför skall man då genast gå vidare och även företaga en höjning av straffskalan? Detta är den ena svaga punkten i utskottets resonemang. Den andra, som gäller tillämpningsområdet för den nya åtalsregeln, bär, tycker jag, vittne om en ännu betänkligare brist på logik. Här utgår man, med rätta, ifrån att man måste inskrida mot billånarna, och man har ju därvidlag en utredning att stödja sig på. Men, som herr Löfgren nyss med fog påpekade, har man sedan företagit sig att utan vidare vidga tillämpningsområdet till att omfatta icke blott bilar, utan även alla andra fortskaffningsmedel, utan att man där har någon som helst utredning att stödja sig på. Dels lägger man alltså tillfälliga lån av alla dessa andra fortskaffningsmedel under allmänt åtal, dels förskjuter man på samma gång straffskalan uppåt. Här har talats om velocipeder och om segelbåtar. Jag vill då erinra om, att vårt avlänga land innehåller även andra icke maskindrivna fortskaffningsmedel av ännu enklare beskaffenhet. Jag har ej kunnat låta bli att tänka på de många tillfällen, då man vid vandringar uppe i Nordsveriges obygder kan behöva praktisera sig över ett vattendrag. Där ligger då en roddbåt. Man vet inte riktigt, till vilken gård den där roddbåten hör, och det kan hända, att man ej för tillfället har tid att utforska den saken. Man lånar roddbåten, tar sig över vattendraget. På återvägen lägger man båten tillbaka på dess gamla plats. Antag, att denna förseelse begås av en läkare, som fått sjukbud, eller av en barnmorska i hennes vällovliga förhållande. Såvitt jag förstår med mitt enkla lekmanaförstånd, kan vederbörande lagens handhavare icke underlåta att ställa denna läkare och denna barnmorska under allmänt åtal, för så vitt de ej ha skaffat sig ifrågavarande roddbåtsinnehavares tillstånd.

Det förefaller mig, att man här ej riktigt tänkt sig in i alla konsekvenser och att lagrådet har alldeles rätt, när det säger, att »det särskilda behov av rättsskydd, som föranlett förslagets framläggande, endast gör sig gällande beträffande motorfordon och väl även andra maskindrivna fortskaffningsmedel; när annat föremål är objekt för brottet, torde i stort sett den straffskala vara tillräcklig, som lagen nu innehåller». Detta beträffande straffskalan. Vidare anför lagrådet betänkligheter mot att i enlighet med förslaget låta ändringen i åtalsreglerna gälla även olovligt brukande av andra föremål än maskindrivna fortskaffningsmedel. Lagrådet yttrar härom: »Dessa i regel synnerligen obetydliga förseelser utgöra, kan man nästan säga, typfall av sådana brott, vilkas beivrande bör få bero på målsägandens eget åtal.» Jag kan ej finna annat, än att detta är obestriddigt. Och jag kan inte underlåta att uttala min förvåning över, att utskottet så pass enhälligt har underlåtit att beakta dessa synpunkter.

Jag ber, herr talman, att på grund av vad jag nu anfört få yrka bifall till reservationen.

Herr Schlyter: Herr talman! Jag hade ej ämnat deltaga i diskussionen, då de invändningar mot utskottets förslag, som framkommit i kammaren, till fyllest redan bemötts dels av justitieministern och dels av representanter för lagutskottets majoritet. Emellertid har det mot slutet av diskussionen förekommit några yttranden, som ej gärna böra få stå obemötta i protokollet.

Jag fruktar, att de ledamöter, som ha åhört vad som yttrats om lagrådets

*Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)*

Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)

ställning till denna fråga, ha fått en skev uppfattning om vad lagrådet önskat. Redan lagutskottets ärade ordförande uttryckte sin förvåning över att ett lagråd kunnat behandlas på sätt som skett: propositionen hade »blankt struntat» i lagrådets mening, och lagrådets auktoritet åberopades av talaren så att det lät, som om talaren, när han yrkade avslag å straffskärpningen i den första föreliggande paragrafen, hade lagrådet bakom sig. Herr Eliel Löfgren yttrade sedan, att lagrådet funnit i högsta grad betänkligt att allmänt höja straffskalan och därigenom inverka på andra fall av olovligt brukande än billånen. Även av detta yttrande får man ju den uppfattningen, att lagrådet skulle hava funnit, att straffskärpningen här varit för sträng.

Nu skall jag, herr talman, för att inte onödigt inveckla saken, denna gång endast hålla mig till paragrafen om straffskärpningen och ej som herr Pauli taga upp även det yttrande av lagrådet, som berör frågan om åtal. Detta är en betydligt enklare fråga, som vi kunna spara, till dess vi komma till den paragrafen. Jag skall alltså endast ett ögonblick stanna vid vad lagrådet har sagt om den föreslagna straffskärpningen, och om då herrarna vilja studera utskottets utlåtande sid. 13, så skola ni finna, att lagrådet gentemot justitieministern gjort gällande, att straffskärpningen i alltför ringa grad träffar de s. k. billånen. Lagrådet säger, såsom vi se överst å sid. 13 i utlåtandet, bland annat följande: »I betraktande av den praxis med avseende å straffmätning, som i allmänhet härskar vid de svenska domstolarna, torde det emellertid icke kunna med visshet förväntas, att med den byggnad straffbestämmelserna i förslaget erhållit detsamma komme att i tillämpningen leda till urbota straff såsom normal påföljd av 'billån'.» Det är lagrådets stora anmärkning mot justitieministerns förslag, att han inte har byggt straffskalan så, att man har anledning förvänta, att domstolarna i regel skulle komma att döma så mycket strängare straff än de hittills ha ådömt. Och för att, såsom lagrådet önskar, få billånen strängare bestraffade hemställer lagrådet, att man måtte införa en skärpt straffskala just för billån. Man kan enligt lagrådet inte förvänta, att domstolarna skola i allmänhet komma till urbota straff i fråga om billån, ifall man bibehåller en gemensam skala för allt olovligt brukande. Men om man i stället, som lagrådet föreslår, ordnar det så, att »om objektet för det olovliga brukandet var maskindrivet fortskaffningsmedel, straffet skall vara fängelse eller straffarbete i högst ett år eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, böter» — skall man, anser lagrådet, få fram en mera skärpt straffmätning beträffande billånen. I stället för att på detta sätt över lag göra billånen till ett särdeles strängt bestraffat brott har propositionen och med propositionen lagutskottet stannat kvar vid böter och fängelse såsom det normala straffet, när det ej föreligger några försvårande omständigheter; och har utskottet vidare i likhet med propositionen föreslagit, att om det av det olovliga brukandet har kommit synnerlig förlust och olägenhet eller gärningen eljest är med synnerligen försvårande omständigheter förenad, då skall tiden för fängelsestraffet kunna höjas till ett år eller det kunna dömas till straffarbete i högst ett år. Inom parentes skall jag i samband med uppläsningen av denna straffskala be att få nämna för herr Eliel Löfgren, att den ej är så unik, som han tror. Jag har här framför mig ett ställe i strafflagen — huruvida det förekommer på flera ställen har jag ej hunnit undersöka — nämligen 14 kap. 23 §, vilken paragraf så sent som 1921 har fått sin formulering, om jag ej misstager mig efter hörande av lilla strafflagskommissionen, och där straffskalan just utgör fängelse eller straffarbete i högst ett år. Detta inom parentes, herr talman!

Jag återgår till huvudfrågan, huruvida det finnes anledning att införa en straffskala av det slag, som Kungl. Maj:t och utskottet föreslagit. Om de, som ha kritiserat straffskalan och som åberopat de relativt lindriga fall av billån som kunna förekomma — sådana, som närmast äro uttryck för, som lagutskot-

tets ordförande yttrade, »hänsynslöshet, överdåd och okynne» snarare än för någon egentlig brottslig sinnesbeskaffenhet — vilja tänka närmare efter, så är det ju alldeles tydligt, att dessa ringare fall, och de äro naturligtvis de vanliga, ej komma att falla under de »synnerligen försvårande omständigheter», varom här talas. Jag förstår verkligen ej, hur lagutskottets högt ärade ordförande har kunnat läsa lagförslaget på det sätt, att det skulle kunna tänkas bliva fråga om straffarbete i de lindrigare fall, som han har antytt. Vilka fall lagutskottet tänkt på såsom föremål för straffarbete, återgives i utlåtandet på sid. 16. Där talas om tre grupper av fall: för det första »då brottet, såsom stundom händer, står tjuvnad så nära, att tvekan föreligger hos domstolen, huruvida brottet icke borde hänföras till sagda brottsgrupp». Den punkten har så ingående diskuterats här i dag, att jag ej behöver ytterligare beröra den. Jag instämmer i herr Klefbeck's replik till herr Löfgren på den punkten. För det andra, heter det vidare, »lärer det icke kunna förnekas, att straffarbete kan tänkas vara på sin plats i de fall, då det olovlige besittningstagandet av en automobil skett genom inbrott i garage eller dylikt». Ett sådant fall har verkligen nyligen förekommit nere i Skåne, då billånare ha varit tilltalade för att de brutit sig in i ett garage i syfte att låna en bil, icke för att behålla den, ty det finnes ej stor möjlighet till här i landet, men i syfte att köra med den några timmar eller någon dag. Dessa billånare kunna enligt nu gällande lag icke straffas för själva inbrottet i garaget. Det var alltså ej ett sådant fall, som herr lagutskottsordföranden berörde då han sade, att en bil står olåst på gatan och det kommer en okynnig eller överförfriskad man och hugger den, utan den här ifrågavarande mannen hade brutit sig in i garaget för att komma åt bilen. Han måste lämnas straffri för inbrottet därför att man icke straffas för inbrott i annat fall, än om man bryter sig in i uppsåt att stjäla. Mannen kunde, utom för själva billånet, ej straffas för annat än att han gjort någon skada på garagedörren, och han fick något lindrigt straff för denna skadegörelse. Ett dylikt fall synes vara förenat med så försvårande omständigheter, att straffarbete kunde varit på sin plats.

Det tredje fall, som lagutskottet åberopar och där straffarbete skall kunna ifrågakomma, är »svårare fall av iteration», och jag kan ej se, att det finnes någon anledning att känna sig upprörd om straffarbete ådömes en person, som förut varit dömd för flera resor inbrottsstöld och sedan ger sig till att låna en bil exempelvis i syfte, som justitieministern nämnde, att giva sig ut på en stöldturné. Denne man har säkerligen icke haft för avsikt att tillägna sig bilen. Han ville bara låna den och sedan lämna den efter sig, sedan han utfört sin kupp. Det är alltså all anledning antaga, att han ställd inför rätta icke bleve dömd för stöld utan endast för olovligt begagnande. Vid ett dylikt grovt fall av iteration skulle emellertid straffarbete vara väl på sin plats. Jag tror alltså, herr talman, att jag med dessa från lagutskottets utlåtande hämtade exempel har visat, att sådana fall av billån kunna förekomma, att det ej finnes någon som helst betänklighet mot att i straffskalan även inrymma straffarbete.

Jag kan sålunda icke dela herr Paulis mening, att den här föreslagna straffskalan innebär större våld än nöden kräver, och jag kan ej förstå, herr talman, ur vilka synpunkter man har anledning att hysa ett sådant ömhjärtat överseende med herrar billånare, som framträtt här i dag. Jag kunde förstå det, om det gällde personer, som levde i nöd eller vuxit upp i en eländig social miljö och som begått något tillgreppsbrott för att skaffa sig en slant. Men beträffande den grupp av förbrytare, som det nu gäller, förstår jag ej, herr talman, av vilka skäl man skall hava anledning att visa en så stor ängslan för domstolarnas straffmätning, att man ej skulle kunna i straffskalan upptaga straffarbete för vissa undantagsfall, som till sin natur måste anses lika grova som stöld.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)

Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)

Herr statsrådet **Bismark**: Herr talman! Jag vill endast göra ett litet tillägg till mitt förra yttrande, detta med anledning av de anmärkningar, som riktats emot, att man i förslaget avvikit från lagrådets erinringar. Det är nämligen en upplysning, som jag vill giva, oeh det är den, att i det moderna danska strafflagsförslaget, som har till fader professor Torp, gör man icke någon som helst skillnad mellan fortskaffningsmedel och andra föremål. Man har den allmänna straffskärpande bestämmelsen att i händelse av försvarande omständigheter må till straffarbete på ett år dömas, utan att det göres någon som helst skillnad mellan de olika föremål, som begagnandet avser. Men i motiven står det, att anledningen till straffskärpningen är de tilltagande biltjuverierna. Där ha vi alltså en modern strafflag, som går på samma linje som det föreliggande förslaget. Att folketingets utskott höjt straffmaximum till straffarbete i två år är endast ägnat att framhäva huru kraftigt man i Danmark anser sig böra ingripa mot billånarna.

Herr **Löfgren**: Herr talman! Om min kollega på stockholmsbanken herr Klefbeck ansåg sig böra be om ursäkt för att han gav sig i kast med mig i en juridisk fråga, så har jag dubbel anledning att göra en motsvarande hemställan till presidenten i hovrätten över Skåne och Blekinge. Men jag vågar trots den respekt jag har både för honom personligen och såsom ämbetsman säga, att det sätt, varpå herr presidenten nyss läst lagrådets yttrande innantill synes mig en smula betänkligt, om det skall utgöra något prov på herr presidentens innanläsningskonst.

Herr Schlyter vill göra gällande, att i fråga om straffskärpningen för särskilt här omhandlade billån lagrådet yttrat sig för att gå längre än regeringens förslag, under det att jag velat göra gällande, att lagrådets hela resonemang innebär en kritik av förslagets uppställning av lagstiftningen, varigenom man för in det ökade straff, som man tänker sig för billånare, uti en paragraf, som gäller obehörigt tillägnande och brnkande av saker i *allmänhet*, utan att särskilt säga ifrån, att det är just bilar och maskindrivna fordon i allmänhet, som straffskärpningen avser. Att det senare varit lagrådets mening vill jag visa genom att helt enkelt läsa upp, inte bara, som herr Schlyter gjorde, det första ledet av lagrådets resonemang utan också det andra. Den omständigheten sålunda, att tillägnande av maskindrivna fordon ej är särskilt nämnt i förslaget såsom föranledande straffskärpning, gör, att lagrådet säger så här: »I betraktande av den praxis med avseende å straffmätning, som i allmänhet härskar vid de svenska domstolarna, torde det emellertid icke kunna med visshet förväntas, att med den byggnad straffbestämmelsen i förslaget erhållit detsamma komme att i tillämpningen leda till urbota straff såsom normal påföljd av 'billån'.» Härmed har lagrådet sålunda sagt, att med den här läggningen av lagförslaget blir det visst inte säkert, att det mål man vill vinna, nämligen en skärpning av straffet just för olovligt tillägnande av bilar och dylika fordon, kommer att vinnas. Men sedan säger lagrådet: »Å andra sidan är att märka, att det särskilda behov av rättskydd, som föranlett förslagets framläggande, endast gör sig gällande beträffande motorfordon och väl även andra maskindrivna fortskaffningsmedel; när annat föremål är objekt för brottet, torde i stort sett den straffskala vara tillräcklig, som lagen nu innehåller.»

Sålunda är man å ena sidan med den föreslagna läggningen ej säker, att man vinner vad man vill vinna, nämligen ett skärpt straff för tillägnande av motorfordon. Å andra sidan finnes det ju ej behov av att gå längre än att få straffskärpning för tillägnande av motorfordon. Därför har lagrådet tydligen gjort precis samma fråga, som jag haft den äran att göra, nämligen den om vi böra — objektivt sett, med hänsyn till den objektiva lagtolkningen

— höja hela straffskalan för alla möjliga sorts förbrytelser, de flesta bagatellföreseelser, som det ej ens är meningen att innefatta under det nya lagrummet? Jag för min del har sagt: Nej, jag vill ej vara med om det. Jag tror ej, att det är i överensstämmelse med god uppställning av lagstiftningen att gå den vägen, utan kunna vi nu ej få en speciallagstiftning till stånd — och det kunna vi inte få i en hast — eller ett utsträckande av tjuvnadsbegreppet — en väg, vilket det också är vanskligt att gå — så låt oss då säga ifrån vad vi mena, nämligen att det är just de maskindrivna fordonen, som det är fråga om.

Sedan skall jag ej disputera med herr Schlyter om själva lämpligheten, den formella riktigheten ens av att i straffsatsen sätta fängelsestraffets maximum till ett år, samtidigt som man sätter maximum av straffarbete till högst ett år. Men jag vill bara säga det, att den paragraf, som han läste upp, ingalunda är bevis på, att motsvarande bestämmelse finns i tidigare lagstiftning — den är förresten från 1921, jag vet ej om det ej var under herr Schlyters egen konsulttid som den ändringen kom till. I det här förslaget heter det: » — — må tiden för fängelsestraffet höjas till ett år eller till straffarbete i högst ett år dömas.» I den upplästa strafflagen 14 kap. 23 § heter det däremot: »— — varde han dömd till fängelse eller straffarbete i högst ett år.» Jag för min del skulle vilja läsa detta så, att det kan bli fängelsestraff också upp till maximum och sedan straffarbete limiterat. Lokutionen är icke lycklig, ty det hade naturligtvis varit riktigare att säga, såsom det står litet längre upp, att den brottsliga skall dömas till fängelse eller till straffarbete i högst ett år. Då är det klart. Men jag har icke trott, att något annat var menat i sista ledet av 14 kap. 23 §. Jag vågar i varje fall påstå, att det icke är fullt stringent, logiskt sett, att skriva på det sättet, om man avsett att begränsa fängelsestraffet.

Herr **Schlyter**: Det borde egentligen vara onödigt att här tvista om den enes eller andres innanläsningskonst, då varje ledamot av kammaren har framför sig det utskottsutlåtande, ur vilket vi läst upp var sitt stycke. Att jag inte i mitt förra yttrande läste upp vad herr Löfgren kallade det andra ledet, berodde på, att herr Pauli en halv minut före mitt anförande läste upp precis samma led. Det kan ju icke vara nödvändigt att så ofta läsa upp ett och samma stycke; det får väl antagas, att kammarens ledamöter, om de äro intresserade av denna diskussion, höra på så mycket, att det kan räcka att stycket uppläses en gång. Och dessutom rubbar detta »andra led» intet av vad jag sagt.

Men, herr talman, herr Löfgren yttrade i sitt förra anförande något, som jag nyss inte ville vara nog elak att begagna mig av, men som jag fått ytterligare anledning att nu påminna om. Han förklarade, att han endast helt flyktigt och delvis först i dag tagit del av handlingarna i den här frågan. Det förklarar mycket, herr talman. Man tillägnar sig icke så hastigt sådana verkligen invecklade saker som det här gäller och allra minst uppfattar man ögonblickligen innebörden av lagrådets yttrande. Men jag vidhåller — och det kommer att stå i protokollet och kan sedermera granskas av dem, som i lugn och ro vilja studera det — att lagrådet har föreslagit en väsentligt mera skärpt straffskala för billånen än vad den kungl. propositionen innebär. Vi behöva ju bara jämföra vad lagrådet föreslår på sid. 13 i utskottsutlåtandet, rad 17 uppfifrån, där lagrådet ifrågasätter »en bestämmelse av innebörd att, om objektet för det olovliga brukandet var maskindrivet forskaffningsmedel, straffet skall vara fängelse eller straffarbete i högst ett år eller, där omständigheterna voro synnerligen mildrande, böter». Var och en, som är van att läsa lagtext, vet, att när man skriver på det sättet, att man sätter in

*Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)*

Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.

(Forts.)

fängelse eller straffarbete i högst ett år såsom normalt och endast vid synnerligen mildrande omständigheter medgiver böter, innebär det en betydligt strängare straffskala än om man i likhet med Kungl. Maj:t låter böter eller fängelse i högst sex månader vara det normala och endast vid synnerligen försvärande omständigheter stadgar fängelse eller straffarbete i högst ett år. Av det utav såväl herr Löfgren som av mig upplästa stycket framgår också, att man varit rädd för, att enligt Kungl. Maj:ts formulering straffbestämelsen icke i allmänhet skulle leda till, att domstolarna utdömde urbota straff. Jämte detta strängare alternativ hade lagrådet även ett annat, mindre strängt, vilket jag dock nu icke skall läsa upp.

Herr Lindhagen: Jag tycker visserligen, att det är ganska intressant, att fyra jurister, som fått en förhöjd auktoritet genom att de kallas för lagråd, uttala sig för en sådan här sak. Jag brukar icke åberopa mig på lagrådet i annat fall, än då det har samma mening som jag, men då det icke har det i denna fråga, så bestrider jag dess uppfattning. Jag låter alltid lagrådet ha sin opinion för sig, och jag skall icke nu åberopa det, utan i stället åberopa sakens egen natur och se frågan ur vanliga människors vardagssynpunkt.

Jag kan icke heller instämma med herr Löfgren i, att det är något så upprörande, att man i en situation, då det verkligen föreligger ett stort missförhållande, som på något sätt behöver klämmas till, skärper även den allmänna strafflagen och skriver in under en allmän rubrik, att om det är under synnerligen försvärande omständigheter ett brott har begåtts, skall vederbörande få ett förhöjt straff. Strafflagen vimlar av bestämmelser om, att ett brott medför förhöjt straff, ifall det begåtts under synnerligen besvärande omständigheter, och skulle vi kunna forska efter, hur dessa bestämmelser kommit till, skulle vi finna, att bakom dem ligger just kanske ett sådant enstaka fall, som gjort, att man söker träffa det också. Och därför känner jag mig icke det ringaste upprörd över avfattningen här. Jag anser det vara oundvikligt att här även skrives en allmän bestämmelse med tanke på billånarna, som ju inte heller äro mina favoriter, herr talman.

Vad som gör, att jag har kommit till att yrka avslag å Kungl. Maj:ts förslag i den förevarande 12 § är helt enkelt det, att man ju bör undvika att införa i straffskalorna straffarbete med åtföljande vanfnejd annat än om det behövs. Det anses vara ett skiljemärke, där man måste vara mycket försiktig och se till, att man inte i onödan inför strafflagen på nya områden med sådana straffskalor eller skapar nya brottsviten i onödan. Lagutskottet självt säger, att här kan man icke karakterisera detta brott såsom tjuvnadsbrott utan såsom lindrigare brott, och på samma gång säger det, att det viktigaste är det allmänna åtalet; det är det, som saknats, och om vi få det så kanske det blir ytterligt få fall, för vilka denna skärpta lagstiftning behövs. Då säger jag mig: varför skall man icke under sådana förhållanden, under det ostridiga förhållandet, att det mesta lägges på det allmänna åtalet — och det få vi fram i 21 § — avvakta effekten av detta, innan man inlåter sig på att här införa också straffarbete i skalan? Och jag har för min del också föllagt, att straffbestämelse för egendomsbrott komma att bli föremål för diskussion, när det nya strafflagsförslaget kommer före. Varför skola vi nu skynda oss att nalkas tjuvnadsbrottens alltför hårda straffbestämmelser i detta fall, nu när det icke ens åberopats särskilt behov för desamma?

I herr Lindhagens yttrande instämde herr *Sandegård*.

Herr Löfgren: Herr talman! Jag vill endast till protokollet ha preciserat vad jag anser vara lagrådets mening med de av mig citerade punkterna. Lag-

rådet har velat säga, att med den generalisering, som ägt rum i 12 §, har man å ena sidan gått längre än som behövs i fråga om straffskärpning, då det gäller alla andra förseelser än just tillägnandet av maskindrivna fordon, men å andra sidan vinner man heller icke med skärpningen, vad man önskat, nämligen att särskilt hårt drabba dessa, som kallas billänare. Det är den saken, som jag velat fastslå, och jag skall be herr presidenten att av protokollet inhämta vad som sagts och jämföra det i lugn och ro med lagrådets yttrande. Jag är övertygad om att han skall stanna vid samma uppfattning om dess innehåll och betydelse som jag.

Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)

Herr **Linder**: Herr talman! Det är bara en liten rättelse, som jag skulle vilja göra. Det nämndes något om den s. k. lilla strafflagskommissionen och det citerades av herr Schlyter ett lagrum, därvid han sade, att detta var ett alldeles liknande fall som det vi nu diskutera, i vilket lilla strafflagskommissionen föreslagit så och så. Men jag vill erinra om, att den omständigheten, att vi på det första stället gjort ett sådant förslag, får alls icke på något sätt generaliseras.

Jag vill erinra om, att strafflagen är byggd såsom ett organiskt helt, och det är icke på det sättet, att man efter godtycke kan slunga in vad man tycker här och där, utan allt hör till sina bestämda ställen. På det anförda stället kunde vi göra det nämnda förslaget, men det är alls icke säkert utan snarare motsatsen, att vi gjort ett liknande förslag på detta ställe, ty detta lagrum är icke så byggt.

Jag tycker mig finna att det går igenom kammaren nu efter denna långa diskussion liksom en ton av, att dessa billänare skola klämmas åt. De som inte ha den uppfattningen, betecknas som hjärtnupna, men jag tror inte, att kammaren skall låta fånga sig av ett sådant tal. Vart och ett skall ha sin plats på sitt ställe, och de regler, som äro givna eller allmängiltiga, när ett lagrum skall byggas upp, böra följas här såsom annorstädes. Det är ovivelaktigt så, som lagrådet sagt i sin kritik, att, om man skall föra igenom en sådan princip som en särskild straffskärpning här, måste man dela upp lagrummets byggnad, och då säger ju lagrådet, hur det skall gå till; straffskärpningen skall fastställas med avseende på just billänarna. Men man skall icke göra så, att man utsträcker straffskärpningen över hela gebitet, rubb och stubb, och bara slungar in ett tal om synnerligen försvårade omständigheter, som skola hava avseende på allt olovligt brukande. Nej, så skall det icke se ut, utan man måste hålla sig till lagrådet som en sakkunnig auktoritet och se till, att lagrummet blir byggt i den riktning lagrådet föreslagit. Det anser jag för min del vara det riktigaste.

Man talar om, att Danmark skulle stå i begrepp att göra en sådan ändring som det här gäller, avseende hela området, men det är en sak för sig. Vi ha en svensk strafflag, som är byggd på vårt sätt, och vi skola icke, därför att det bara omnämnes, att så göres i Danmark, genast hoppa på det, utan vi kunna väl taga den här saken relativt lugnt. Jag tror, att om det skall bli någon förändring av väsentligt värde här, tål den verkligen att genomtänkas ytterligare en gång. Det skadar väl icke. Här är ingen fara å färde, såsom lagrummet nu är byggt.

Jag har litet erfarenhet härom från min stad också, där vi haft ganska svåra saker i detta avseende att avgöra. Jag kan nämna, att i januari månad förekom ett utslag, som jag skulle tro nu ligger i skånska hovrätten, där det var ett mycket allvarligt straff, som drabbade en av dessa billänare, ett straff, som var fullt kännbart, det kan jag försäkra.

Jag vill med dessa ord bara ha givit till känna, att jag för min del kommer att rösta med reservationen.

Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)

Herr Schlyter: Jag tror, att min ärade vän herr Linder missförstod mig, då jag åberopade en paragraf i 14 kap. strafflagen, som antogs av riksdagen, på en tid för resten, innan jag erhöi den värdighet, som herr Löfgren omnämnde. Jag åberopade den paragrafen inom parentes, som jag sade, för att bemöta en anmärkning av rent lagteknisk art, som herr Löfgren gjorde, att det icke skulle vara lämpligt, att det samtidigt stadgas ett års maximum för fängelse och ett års maximum för straffarbete, utan borde man, menade herr Löfgren, ha två års maximum för fängelse, när man hade ett års maximum för straffarbete. Det var ju herr Löfgrens anmärkning? Han nickar ja, ser jag. När jag gentemot denna anmärkning visade upp, att vi ha förut i vår strafflag en dylik straffskala, menar jag naturligtvis icke därmed, att jag ett enda ögonblick åberopar denna lagparagraf såsom i något avseende tillämplig eller föredömlig för det fall, som nu föreligger. De båda paragraferna ha intet som helst materiellt samband med varandra.

Beträffande lagrådets ställning till frågan om straffskärpningsens utsträckande även till andra fall av obehörigt brukande än billänen, så yttrade herr Löfgren i sitt första anförande — jag antecknade det stenografiskt — att lagrådet har »funnit det i hög grad betänkligt att allmänt höja straffskalan» och därigenom inverka även på dessa andra fall. Nu läste herr Löfgren riktigt upp från papperet, att lagrådet funnit det *obehörligt* att höja straffskalan för andra fall än billån, och på denna punkt är jag fullständigt ense med både herr Löfgren och lagrådet. Det är icke behöfligt att höja straffskalan för andra fall, och när man nu höjer straffskalan, sker det uteslutande med hänsyn till billänen. Men den omständigheten, att det i låt oss säga 90—95 eller kanske fler procent av de fall, där olovligt brukande förekommer, är fråga om billån, och att vi på grund därav höja den allmänna straffskalan för olovligt brukande, utan att uttryckligen säga ifrån, att straffskärpningsen är avsedd för de grövre fall billänen i allmänhet utgöra, kommer naturligtvis icke att inverka på domstolarna så, att de *efter* lagändringen skulle ådöma strängare straff t. ex. i det fall, som herr Klefbeck anförde, då någon olovligen brukat en annans skrivmaskin, än de skulle gjort *före* lagändringen.

Herr Winberg: Ja, herr talman, det är ju vanskligt för en lekman att yttra sig i en strid, som pågår mellan så lärda jurister. Att jag likväl dristar mig därtill, beror på, att herr Schlyter på visst sätt vände sig till kammarens övriga ledamöter och åberopade, att de själva kunde läsa och se innehållet av yttrandena. Det var närmast med anledning därav jag dristade mig begära ordet.

Jag får säga, att jag för min del absolut måste vitsorda det referat av lagrådets uttalande, som givits av herr Löfgren. Det kan ej förnekas, att lagrådet här säger, att på grund av att man i förslaget har generaliserat bestämmelserna och dragit in under samma bestämmelser en hel del andra saker ända ned till sparkstöttingar och kälkar o. s. v. riskerar man, att domarna i allmänhet icke komma att döma till de strängare straffen för dessa billänare, som man nu avser att klämma till. Och såvitt jag förstår, är detta lagrådets resonemang riktigt. Jag kan ej förstå, hur man går tillväga här. Man säger, att man vill klämma till dessa billänare, men så gör man det på sådant sätt, att man riskerar, att när man vill klämma till dem ordentligt, man jämväl på samma sätt straffar de andra, som det icke visat sig vara nödvändigt att klämma till. Det är väl ändå en utgångspunkt för lagstiftning, som är något egendomlig, när man så att säga vill döma ungefär efter den gamla metoden, att man hänger bagaren för smedens synder. Det har åtminstone

tidigare ej ansetts vara ett föredömligt tillvägagångssätt, åtminstone när det gäller lagstiftning.

Jag har för min del icke någon så särskilt stark tro på den gamla satsen: ju strängare straff dess färre förseelser. En sådan uppfattning framskymtar till och med i det uttalande från automobilklubben, som refereras i utskottets utlåtande, och där det säges, att efter straffskärpningen 1924 ha dessa förseelser ökats i alldeles särskild grad. Redan principiellt kan man vara mycket tveksam om detta ändringsförslag kommer att hjälpa något. Men även om man har den uppfattningen, skall man väl gå så konsekvent till väga, att man lagstiftar på ett sätt, som drabbar just dem man vill komma åt och icke drager in en hel del andra, som det ej visat sig nödvändigt att träffa.

Det är på grund av dessa synpunkter, herr talman, som jag för min del finner skäl tala för att följa reservanternas förslag, till vilket jag yrkar bifall.

Herr Mellén: Alla, ifrån Kungl. Maj:t till talarna här, utom herr Winberg, tyckas tydligen vara av den uppfattningen, att det vore önskvärt att kunna få de s. k. billånarna fast, men diskussionen har vuxit ut och övergått till att bara röra sig kring former och principer, och själva huvudsaken har kommit bort.

Den väsentliga kritiken mot utskottets förslag har här framförts av herr Löfgren. Han befarade, att genom de nya straffbestämmelserna skulle en straffskärpning ske över lag och gå ut över de bagatellförseelser, som förut betraktats och bedömts såsom sådana. Ja, jag undrar det. Det är här bara fråga om en utvidgning av en strafflatitud, men att därför i praktiken någon dylik allmän straffskärpning kommer att äga rum, tror jag icke. Straffminimum kvarstår. Jag tror, att vi kunna fullkomligt lita på våra domare i fråga om straffets utmätning.

Det har framställts en del formella anmärkningar mot förslaget, såsom att ett års straffarbete borde motsvaras av två års fängelse, men betraktar man själva huvudfrågan, så är detta en bisak. Jag kan för min del ej finna, att lagrådets yttrande innefattar en så nedgörande kritik av förslaget, som man förmenat. För egen del vill jag som praktisk domare hälsa detta förslag välkommet och ute i bygderna skall det mottagas med tillfredsställelse. Alltför länge har folket förundrat sig över, att man icke har möjlighet att komma åt dessa billånare, som egentligen äro biltjuvar; det går ju icke med nuvarande lagstiftning att få in deras brott under stöldbegreppet.

Jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

Herr Ekman: I likhet med den föregående ärade talaren tror jag, att diskussionen råkat ganska mycket på avvägar. Man har fördjupat sig i ofruktbara teoretiska diskussioner och ensidigt överdrivit vad lagrådet kan ha menat och yttrat.

Lagrådet har förklarat sig icke ha något att anmärka mot de till grund för förslaget liggande principerna. Det är endast i fråga om den formella utformningen, som lagrådet gjort några erinringar i den resonliga formen, att det säger att med hänsyn till vad som framhållits kan det sättas i fråga, om man ej bör i själva straffbudet på ett eller annat sätt skilja mellan brukande av nämnda fortskaffningsmedel och andra. Således, i själva huvudsaken får väl förslaget anses vara tillstyrkt av lagrådet.

I likhet med föregående talare är jag också av den uppfattningen, att lagbudet, sådant det nu föreligger, alldeles icke kommer att missbrukas av dom-

Ang. ändring i 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen.
(Forts.)

Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)

stolarna. Man får väl förutsätta, att det finnes något omdöme där också, och liknande stadganden ha ej heller hittills missbrukats. Man tager naturligtvis ej till höga straffsatser, utan att man har tungt vägande skäl för att göra det. Jag yrkar bifall till förslaget.

Greve Spens: Jag skall icke mycket förlänga diskussionen. Jag skall endast säga några ord angående behovet av, att den föreslagna lagstiftningen kommer att gälla fortskaffningsmedel i allmänhet och icke bara maskindrivna fortskaffningsmedel. Herr Pauli sade, att det i Norrland ganska ofta kunde hända, att läkare och barmorskor låna en roddbåt för att ro över en älv och sedan föra den tillbaka. Ja, ett sådant fall, om det ens kommer att utdömas straff för detsamma, kommer naturligtvis endast att bli föremål för mycket lindrigt straff, och om den som tagit båten har anledning förmoda, att ägaren av densamma skulle medgivit det, blir det naturligtvis intet straff alls. Men inom utskottet upplystes det från norrlandshåll, att det numera blivit allt vanligare, att en båt, som ligger på ena sidan av en älv, tages olovligen och ros över älven och sedan där lämnas åt sitt öde till stor olägenhet och skada för ägaren av båten. Utskottet har kommit till den uppfattningen, att olovligt begagnande av även andra fortskaffningsmedel än maskindrivna är statt i ökning, och att det mycket lätt kan hända, att om lagstiftningen nu skulle inskränkas till att gälla endast maskindrivna fortskaffningsmedel, det om ett eller annat år kan bli nödvändigt att gå tillbaka till Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag i detta hänseende.

Jag ber under instämmande i övrigt i vad förut från utskottsmajoritetens håll yttrats få tillstyrka den kungl. propositionen och utskottets utlåtande.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på godkännande av samt vidare på avslag å den nu föredragna paragrafen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på paragrafens godkännande, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Åkerman* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter givna varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner det av första lagutskottet tillstyrkta förslaget till ändrad lydelse av 22 kap. 12 § strafflagen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås ifrågavarande förslag.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

21 §.

Herr *Åkerman:* Med åberopande av vad jag förut anfört och med hänvisning till lagrådets uttalande i denna punkt, anhåller jag få yrka bifall till min reservation.

Greve **Spens**: Under åberopande av vad som förut under diskussionen anförts anhåller jag få yrka bifall till utskottets förslag.

*Ang. ändring
i 22 kap. 12
och 21 §§
strafflagen.
(Forts.)*

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen jämlikt de därunder förekomna yrkandena gjorde propositioner, först på godkännande av den nu ifrågavarande paragrafen samt vidare på godkännande av det förslag till paragrafens lydelse, som förordats i herr Åkermans vid utlåtandet anförda reservation; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på paragrafens godkännande enligt utskottets förslag, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Åkerman* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som godkänner det av första lagutskottet i utlåtande nr 3 tillstyrkta förslaget till ändrad lydelse av 22 kap. 21 § strafflagen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes det förslag till paragrafens lydelse, som förordats i herr Åkermans vid utlåtandet anförda reservation.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Övriga delar av ifrågavarande lagförslag.

Godkändes.

Utskottets hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut rörande lagförslaget.

Vid förnyad föredragning av första lagutskottets utlåtande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 § 3 mom. lagen den 17 oktober 1900 om straffregister, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Efter föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner hänvisades av dessa nr 78 och 79 till jordbruksutskottet samt nr 81 till bankoutskottet, varemot propositionen nr 82 nu på begäran bordlades.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 1, till Konungen angående regleringen för budgetåret 1930/1931 av utgifterna under riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 9 A, angående regleringen för budgetåret 1930/1931 av utgifterna för kapitalökning i avseende å postverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk; samt

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkt 248, gjorda framställning angående understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, jämte en i ämnet väckt motion; ävensom

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av väckt motion om upphävande av stadgandet i 50 § 2 mom. fattigvårdslagen;

nr 2, i anledning av väckt motion angående beredande åt de värnpliktiga av viss rätt till tjänstledighet;

nr 3, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i lagen om försäkring för olycksfall i arbete;

nr 4, i anledning av väckta motioner om visst tillägg till den s. k. ensittarlagen;

nr 5, i anledning av väckt motion angående lagstiftning i fråga om obligatorisk statlig moderskapshjälp; samt

nr 6, i anledning av väckt motion angående den av 1928 års riksdag begärda utredningen rörande ändringar i lagen om allmän pensionsförsäkring.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.36 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Fredagen den 14 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3.30 e. m.

Herr statsrådet *Borell* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 72, angående om- och tillbyggnad av anatomiska institutionen vid universitetet i Uppsala;

nr 73, angående ändrings- och reparationsarbeten i universitetshuset i Lund;

nr 80, angående anvisande av medel till gäldande av ersättning för belopp, som förskingrats av förre landsfiskalen i Lycksele södra distrikt C. R. A. Carl-sén;

nr 83, angående förändring i avseende å löneställning och antal av vissa be-fattningar vid postverket, telegrafverket och statens järnvägar m. m.; samt

nr 84, angående viss ändring i gällande bestämmelser om pensionering av icke-ordinarie personal vid statens järnvägar m. m.

Justerades protokollen för den 8 och den 11 innevarande månad.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna pro-tokoll:

År 1930 den 12 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse riks-dagens justitieombudsman; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren

Seve Ekberg samtliga avgivna eller 42 röster,
i följd varav herr revisionssekreteraren Seve Ekberg blivit till riksdagens
justitieombudsman utsedd.

E. O. Magnusson.

David Bergström.

Axel Lindqvist.

C. A. Reuterskiöld.

År 1930 den 12 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse den man, som skall efterträda riksdagens justitieombudsman, i fall denne, innan nästa lagtima riksdag anställt nytt val av justitieombudsman, skulle med döden avgå, samt utöva ämbetet under den tid, justititeombudsmannen kan vara av svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad.

Justititeombudsmannens efterträdare hovrättsrådet H. V. Guldberg hade skriftligen tillkännagivit sin önskan att ej ifrågakomma vid nu förestående val.

Efter valförrättningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren

Per Hilding Forssman samtliga avgivna eller 42 röster,

i följd varav herr revisionssekreteraren Per Hilding Forssman blivit utsedd till justitieombudsmannens efterträdare.

E. O. Magnusson.
Axel Lindqvist.

David Bergström.
C. A. Reuterskiöld.

År 1930 den 12 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse riksdagens militieombudsman; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren
Gunnar Bendz samtliga avgivna eller 42 röster,
i följd varav herr revisionssekreteraren Gunnar Bendz blivit till riksdagens militieombudsman utsedd.

E. O. Magnusson.
Axel Lindqvist.

David Bergström.
C. A. Reuterskiöld.

År 1930 den 12 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse den man, som skall efterträda riksdagens militieombudsman, ifall denne, innan nästa lagtima riksdag anställt nytt val av militieombudsman, skulle med döden avgå, samt utöva ämbetet under den tid, militieombudsmannen kan vara av svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren
Erik Holger Elliot samtliga avgivna eller 42 röster,
i följd varav herr revisionssekreteraren Erik Holger Elliot blivit utsedd till militieombudsmannens efterträdare.

E. O. Magnusson.
Axel Lindqvist.

David Bergström.
C. A. Reuterskiöld.

På framställning av herr talmannen beslöts att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om dessa val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag dels till förordnanden för de valda, dels till skrivelser till Konungen med annälan om de verkställda valen, dels ock till de paragrafer därom, som borde införas i riksdagsbeslutet.

Annäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen; samt

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 § 3 mom. lagen den 17 oktober 1900 om straffregister.

Annäldes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett i Genève den 14 september 1929 dagtecknat protokoll rörande revision av stadgan för den fasta mellanfolkliga domstolen;

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett i Genève den 14 september 1929 dagtecknat protokoll rörande Amerikas

Föreanta Staters anslutning till signaturprotokollet angående stadgan för den fasta mellanfolkliga domstolen; samt

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett i Genève den 17 juni 1925 dagtecknat protokoll rörande förbud mot användande i krig av kvävande, giftiga eller liknande gaser m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 82, angående åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 9 A och 21 samt andra lagutskottets utlåtanden nr 1—6.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner hänvisades dessa, nr 72, 73, 80 och 83 till statsutskottet samt nr 84 till bankoutskottet.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades fröken *Hesselgren* för tiden från och med den 16 till och med den 24 i denna månad.

Anmälades och bordlades

bevillningsutskottets memorial och betänkanden:

nr 2, angående särskild ersättning åt sekreteraren hos bevillningsutskottet; nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Turkiet slutet handels- och sjöfartstraktat;

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 27 april 1923 angående rätt för Konungen att i visst fall åsätta särskild tullavgift; samt

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående postavgifter för tidningar m. m.;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 4 §§ lagen den 6 mars 1899 om handräckning åt utländsk domstol;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om handräckning vid svensk domstol åt vissa internationella organ;

nr 7, i anledning av väckt motion angående stadgande av förbud i vissa fall mot värnpliktigas skiljande från arbete eller tjänst m. m.;

nr 8, i anledning av väckt motion angående ändrad lydelse av 7 § i lagen om allmänna arvsfonden;

nr 9, i anledning av väckt motion angående ändrad lydelse av 2 § i lagen om allmänna arvsfonden; samt

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1911 om vissa aktiebolag, som driva lånereörelse;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av väckt motion om upphävande av lagarna om kollektivavtal och om arbetsdomstol; samt

Första kammarens protokoll 1930. Nr 8.

nr 8, i anledning av väckt motion angående viss ändring i fattigvårdslagens hemortsrättsbestämmelser; ävensom

första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 1, i anledning av väckt motion, I: 164, om utredning angående förenklat förfarande vid upplåtelse av jord från ecklesiastika löneboställen till kommuner samt allmänna verk och inrättningar.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.46 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
